ҮДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 47-дохи жэлээ гарана

УРЯАД ҮНЭН

...ядай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...170) 1969 оной ноябрийн 15, суббото Сэн 2 мүнгэн

...С-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

...лавска городской партийна организацида ...йна суглаануудые үнгэргэдэг дүршэл тухай

...одской партийна организацида ...уудые үнгэргэхэ дүршэл ту- ...Ярославска горкомой тоосоое ...на Комитет зүбшэн хэлсэбэ. ...а горком, райкомууд, партий- ...нууд КПСС-эй XXIII съездын ... хүтэлбэри болгон, хамтаараа ...ган болохо, коммунистнуудые ...арнь хүмүүжүүлхэ һургуули ... суглаануудай үүргые дээшэ- ...дорхой хүдэлмэри ябуулаа гэ- ...оол соо тэмдэглэгдэнэ. Суглаа- ...йна организацинуудай ажабай- ...агын эгээн шухала асуудалнууд ...агдадаг байна. Суглаанууд дээ- ...тай Пленумүүдэй дүнгүүд, пар- ...болон дотоодын политикын, эко- ...культурын асуудалнууд, соёл ...рийн асуудалнууд ехэ анхарал- ...хэлсэгдэнэ. Коммунистнууд ажа- ...ээ хэрэгые һайжаруулха та- ...а реформо бэелүүлхэ, техниче- ...ралдхаха, ажалаа эрдэм ухаа- ...дхэхэ, ажалшадые коммунис ...ээ талаар партийна организа- ... зорилгонуудые суглаанууд ...юм. һүүлэй үедэ суглаанууд ...рэһөөр 100 жэлэй ойдо абта- ...уялгануудаа дүүргэхэ хэрэг- ...дые, ажалшадай коллективүү- ... доро үнгэрнэ.

...организацида һайн дүршэл бии ...ком, райкомууд. парткомууд, ...ганизацинуудай бюро өөһэдын- ...тухай коммунистнуудай суглаа- ... үргэлжэ мэдээсэнэ. КПСС-эй ... Уставай эрилтэнүүдые дүүр- ...лгаа партиин гэшүүд болон ...ядуудай мэдээсэлнүүд ходоодоо ...г болоо. Эдэ бүгэдэ коммунист- ...болон харюусалгые дээшэлүүлнэ, ...организацинуудай ажал ябуул-...

...коммунистнууд, партийна орга- ...тическа олон үнэтэй сэнтэй ...ргаһан байна. Энэ эдэбхи үүс- ...дэн тарааһанай ашаар про- ...барилгын хүдэлмэридэ тодорхой ...

... Ярославска городской партийна ...партийна суглаануудые бэлэдхэхэ ...тэ ехэ дутагдалнууд бии гэжэ ...оно. Суглаануудые зарлаха ту- ...аар хараалагдаһан болзор үсөөн ... Зарим ушарта суглаанууд ёһо ... партийна организацинуудай ...хэрэгтэнь ёһото нүлөө үзүүл- ...аанууд коммунистнуудай үсөөн ... үнгэрнэ. Зарим коммунистнууд ...агүйдэнэ. Ушар юуб гэхэдэ, ...халаантай предприятинуудта ... болодоггүй байна.

...партийна суглаанууд дээрэ үй- ...ябуулгын саг зуурын, бага уд- ...хэл янзын асуудалнууд хараг- ... үйлэдбэрийе хүгжөөхэ. тэрэ- ... ашаг олзыень дээшэлүүлхэ, ...дэрийн шухала, заатагүй хараг- ...алнууд үсөөноор ба гүнзэгы бэ- ...хэлсэгдэнэ. Суглаануудай зүбшэн ...бодолой, теоретическэ асуудал- ...табигдана. Зарим партийна орга- ...суглаанууд коммунистнуудай тү- ...шэлүүлгэдэ. гүрэнэй болон ажа- ...гэтэй тэмсэлдэ тэдэнийе эл- ... гурим эбдэлгэтэй, архидалга- ...дэрийе хулууха, үрихэ ябадал- ...тэдэю харша бусад ябадалнууд- ...тэ коммунистнуудые элсүүлгэ- ... туһална.

... үнгэргэхэдөө партиин гэшүүд бо- ...ай ургаһан политическэ мэдэрэл, ...ай, культурно-техническэ хэм- ...хада абтана. Зарим ушарта суг- ... бэлэдхэгдэнэ, яаралтайгаар үн- ...аанудай зүбшэн хэлсэхэ асуу- ...хойлхо, бэлэдхэхэ хэрэгтэ, мүн ...хада юрын коммунистнууд үсөө- ...гдана. Партийна нэмэл суглаа- ...партийнабэшэ хүдэлмэришэдэй, алба ...хажа, асуудалнуудые зүбшэн хэл- ...гээр хабаадаха тухайнь бага ...дана.

...дээрэ зарим ушарта асуудалнуу- ...рэ дүн гарахаар табидаггүй, һа- ...андалдаха ябадалай дэлгэрдэггүй ...а суглаануудай нүлөөн горитой- ... Олон организацинуудта суг- ...сөөхэн хүнүүд үгэ хэлэнэ. Суг-лаануудые үнгэргэхэ гурим үлүүсэ ехээр баримталха, тиигээд асуудалнуудые гүнзэгы бэшээр зүбшэн хэлсэхэ баримтанууд үсөөн бэшэ байһаар. Зарим хүтэлбэрилэгшэд суглаанууд дээрэ коммунистнуудтай нүхэр ёһоор зүбшэлдэхын орондо суглаануудые дээрэһээ шүүмжэлхэ, ээлжээтэ захяа заабаринуудые үгэхэ газар болгоһон байна.

Элидхэлнүүд болон үгэ хэлэлгэн дотор предприяти болон эмхи зургаануудай ажал ябуулгын дутуу дунданууд, эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриин дутагдалнууд, ажал хэрэгтээ ханамжагүйгөөр хандаһан баримтанууд эбсэшэгүй партийна шүүмжэлэл доро хододоо табигдадаггүй байна. Олон суглаанууд дээрэ энээн тухай юрэнхыгөөр, хэнииншье нэрлэнгүйгөөр хэлэгдэнэ, хүтэлбэрилэгшэдэй ажалай дутагдалнууд, алдуунууд зарим ушарта парторганизациин ба бүхы коллективэй дутуу дунданууд шэнгеэр хэлэгдэдэг байна. Партийна журам, коммунизм байгуулагшын ёһо гурим наринаар сахихын түлөө коммунистнуудта шанга эрилтэ ходоодо табигданагүй.

Партийна комитедүүдэй, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө заримдаа коммунистнуудай һанамжа дурадхалнуудта анхаралгүйгөөр хандадаг дээрэһээнь шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл дэлгэрнэгүй. Зарим хүтэлбэрилэгшэдтэ шүүмжэлэлдэ дурагүйгөөр хандадаг, нүхэрэйнгөө хэлэһэн үгые шагнаха, зохидоор хандаха тэсэбэри ба партийна хүмүүжэл дутална. Эдэ болошогүй ябадалнуудта партийна организацинууд ба комитедүүд зохихо зүб сэгнэлтэ заримдаа хэдэггүй байна. Суглаанууд дээрэ абтаһан тогтоолнуудай заримдаа тодорхой бэшэ, юрэнхы байдаг ушарынь ехэ дутагдал болоно. Абтаһан шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ тушаа хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана, тэдэнийе дүүргэхын түлөө зохихо эрилтэ үгы байһаар. Абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо хиналтын ба эмхидхэлэй хүдэлмэриин һула байһан дээрэһээ ажахын ажал ябуулгын, политическэ хүдэлмэриин дутагдалнууд удаанаар усадхагдана. Промышленностьта, барилгада, транспортда үйлэдбэриин доторой арга боломжонууд үшөөл хүсэд дүүрэнээр ашаглагданагүй. Хүдэлмэриин сагые ехээр гээхэ, ашагүй гаргаша хэхэ ябадалнууд ушарна. Хэдэ хэдэн предприятинууд гүрэнэй түсэбүүдые саг үргэлжэ дүүргэнэгүй. Город дотор ниитын гурумые эбдэхэ ушарнууд үсөөрнэгүй.

Партиин Ярославска горком, райкомууд партийна суглаануудай дүршэлые һулаар шудална, согсолно. Тэдэнийе бэлэдхэхэ, үнгэргэхэ талаар партийна эхин организацинуудта һулаар туһална. Заримдаа партийна комитедүүд нэгэл янзын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхыень парторганизацинуудые үндэһэ баримтагүйгөөр уялгална, тиихэдээ тэдэнэй ажал ябуулгын онсо өөрсэ байдалые, эрхэ нүхэсэлнүүдыень хараадаа абанагүй.

КПСС-эй Центральна Комитет дурсагдаһан эдэ дутагдалнуудые усадхахыень, коммунис байгуулалтын бодото зорилгонуудые бэелүүлгэдэ партийна суглаануудай үүргые саашадань дээшэлүүлхэ хэрэг хангахыень Ярославска горкомые, райкомуудые, партийна эхин организацинуудые уялгалаа.

Партийна суглаанууд болбол партиин гэшүүд болон кандидадуудай, бүхы ажалшадай политическэ, ажалай эдэбхиин ургалтада бүхы хэмжээгээр туһалха уялгатай. Тиин КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые, партийна директивэнүүдые дүүргэлгэдэ. ниитын үйлэдбэриин дэбжэлтын түлөө, ажалай социалис журамые бэхижүүлхэ, олониитые үзэл бодолой талаар хүмүүжүүлхэ, хүн зониие соёл культурын, ажаһуудалай талаар хангаха хэрэг һайжаруулхын түлөө тэмсэлдэ коммунистнуудые. партийнабэшэ хүнүүдые элсүүлхэ нүлөө ехэтэй зэбсэг болохо ёһотой.

Партийна эхин организациин дээдын орган болохо партийна суглаануудай удха шанарые дээшэлүүлхэ, парти доторой демократиие саашадань хүгжөөлгэдэ хамтаараа хүдэлхэ ленинскэ ёһо гуримые бэхижүүлгэдэ тэдэнэй шиидхэхы нүлөө үгэжэ байхын тула бүхы хүсөөрөө оролдохо шухала.

Партийна комитедүүд, партийна эхин организацинууд партийна суглаануудай гүнзэгы удхатай байха, тэдэнэй үрэ дүнгыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха зэргэтэй. Суглаанай зүбшэн хэлсэлгэдэ коллективэй анхарал татаха, тэрэнэй ажал ябуулгада нэн түрүүнэй удха шанартай асуудалнуудые табиха хэрэгтэй. Суглаанууд коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ бодото һургуули болохыень, тэдэнэй политическэ хатуужалда эдэбхитэйгээр туһалжа байхыень, өөрынгөө организацида. мүн бүхы партиин хэрэгэй түлөө хүн бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхыень туйлаха шухала. Суглаан бүхэн парторганизациин ажабайдалай шухала үйлэ хэрэг болохо, бүхы ажалые һайжаруулгада һайн нүлөө үзүүлжэ байха зэргэтэй.

Суглаануудые һайнаар бэлэдхэхэ шухала. эмхитэйгээр, сүлөөтэйгөөр, ашаг ехэтэйгээр һаналаа андалдалгын, партийна гурим сахилгын, бэе бэедээ эрилтэ ехэтэйгээр хандалгын оршон байдалда тэдэнэй үнгэрхэ тухайнь оролдохо шухала. Асуудалнуудые бэлэдхэхэ, зүбшэн хэлсэлгэдэ юрын коммунистнуудые, илангаяа хүдэлмэришэдые, үргэнөөр хабаадуулха, суглаанууд дээрэ ходо үгэ хэлэжэ, һанал бодолоо сэхэ руунь андалдажа байха бүхы шухала эрхэ нүхэсэл тэдээндэ олгохо хэрэгтэй.

Горком, райкомууд, парткомууд, партийна эхин организацинуудай бюро, партийна суглаанууд дээрэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл үргэнөөр дэлгэрүүлхые, тэрэнэй нүлөө дээшэлүүлхэ, хурсаар табигдаһан асуудалнуудые хаража үзэхэһөө зайсахагүй зэргэтэй. Шүүмжэлэлые хүдэлмэриингөө алдуунууд болон дутагдалнуудые усадхахын, ушаруулхагүйн тула. партийна болон гүрэнэй журамые нарин нягтаар сахиха үзэл бодолтойгоор. даалгагдаһан ажалайнгаа түлөө харюусалга ехэтэй байхаар кадрнуудые хүмүүжүүлхын тула хэрэглэхэ шухала.

Коммунистнуудай зүгһөө дутагдалнуудые зоригтойгоор элиршэлэн харуулха, сэхэ руунь хэлэһэн шүүмжэлэл ба ажал хэрэг тухай дурадхалнууд хүндэтэйгөөр хүлеэгдэн абтаха, дэмжэгдэхэ гэжэ тэдэнэй этигэжэ байха оршон байдал байгуулха, партийна суглаануудта хабаадагшадай хэлэһэн үгэдэ хүндэмүүшэ бэшээр хандаха ябадалые шууд сэхээр усадхаха хэрэгтэй.

Парткомууд, партийна организацинуудай бюро шүүмжэлхы ажаглалта болон дурадхалнууд хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байнаб гэжэ саг үргэлжэ хинажа байха, тиигээд энээн тухай коммунистнуудта саг соонь мэдээсэжэ байха болоно. Нютагай партийна, советскэ, ажахын болон бусад органууд тушаа ажаглалтанууд согсологдожо, тэдээндэ хүргэгдэхэ зэргэтэй. Эдэ органуудай хүтэлбэрилэгшэд шүүмжэлхы бүхы ажаглалтануудые анхаралтайгаар хаража үзөөд, тэдээн тушаа абтаһан хэмжээнүүд тухайгаа эхин организацинуудта мэдээсэжэ байха уялгатай.

Партийна суглаануудай нүлөө ехэтэй байхые хангахын зорилгоор зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар тодорхой, үндэһэ баримтатай шиидхэбэринүүдэй абтадаг байхыень туйлаха шухала. Абтаһан тогтоолнуудай дүүргэлтые эмхидхэхэ, шалгаха хэрэгые үндэһөөрнь һайжаруулха, дүүргэлтыень таһалдуулһан хүнүүдэй үмэнэ шанга эрилтэ табиха хэрэгтэй. Коммунист бүхэн энэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаха, хамтаараа зохёоһон хэмжээ ябуулгануудые дүүргэхэ хэрэгтэ эдэбхи үүсхэл, оролдолго гаргаха уялгатай. Партийна комитедүүд, бюро урдань абтаһан тогтоолнууд болон коммунистнуудай дурадхалай дүүргэлтын ябаса тухай партийна суглаанууд дээрэ ходо элидхэжэ байха болоно.

Партийна суглаануудые бэлэдхэхэ, үнгэргэхэ дүршэлые саг үргэлжэ шэнжэлжэ, согсолжо байхыень, энэ хэрэгтэ ушарһан дутагдалнуудые саг соонь элирхэйлжэ усадхахыень, партийна журамай түлөө эхин организацинуудта табигдадаг эрилтые дээшэлүүлхыень партиин Ярославска обкомдо, горкомдо, райкомуудта КПСС-эй ЦК дурадхаба. Партийна суглаануудые үнгэргэлгэдэ, тэдэнэй абаһан тогтоолнуудые дүүргэлгэдэ туһаламжа ехээр хүргэжэ байха, суглаанууд дээрэ элидхэлнүүд болон мэдээсэлнүүдые олоор хэжэ байха, тэдэнэй ажалда бэеэрээ хабаадаха зэргэтэй гэжэ партиин обкомой, горкомой, райкомуудай секретарьнууд, бюрогой гэшүүд, харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд уялгалагдаа.

Партийна суглаануудые үнгэргэхэ хэрэгые бүхы хэмжээгээр һайжаруулха ябадал бүхы партийна хүдэлмэриин хэмжээе саашадань дээшэлүүлгэдэ, партийна ажабайдалай ленинскэ гуримые бэхижүүлгэдэ шухалын шухала удха шанартай юм гэжэ саг үргэлжэ хараадаа абажа байха хэрэгтэй. Энэ хадаа партийна эхин организацинуудай дайшалхы шадабариие дээшэлүүлхэ тухай КПСС-эй XXIII съездын заабариие амжалтатайгаар дүүргэхэ шухалын шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн мүн.

«Правда», «Советская Россия», «Социалистическая индустрия», «Сельская жизнь» газетэнүүдэй. «Партийная жизнь» журналай редакцинуудта, тэрэшэлэн республикануудай, хизаарнуудай, областьнуудай, городуудай, районуудай газетэнүүдэй редакцинуудта партийна суглаанууд тухай материалнуудые саг үргэлжэ хэблэжэ байха, энэ талаар партийна организацинуудай һайн дүй дүршэлые һайнаар харуулжа байхань даалгагдаа.

Энэ тогтоолой дүүргэлтэ тухай КПСС-эй ЦК-да 1970 оной августын 1-дэ мэдээсэхыень партиин Яровславска горкомые КПСС-эй Центральна Комитет уялгалаа.

...ХЭЛЭҺЭН ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭ

...комбинадай уралан ...ад В. И. Ленинэй тү- ...жэлэй ойе нэрэтэй ...тахын тула дээшэ- ...социалис уялга абаа. ... түхеэрэлгэнүүдые ...даа нэбтэрүүлжэ, ...түхэриг арьбалхабди, ... 1967 оной ноябрь ...оргэгдэһэн ВОИР-ай ...ференци дээрэ Зэ- ...молибденэй комби- ...ай соведэй түрүү- ...шин хэлээ бэлэй. ...бинадай уралан на-рижуулагшадай үүсхэлые «Теплоприбор», авиационно заводуудай уралан нарижуулагшад нэгэн дуугаар дэмжэһэн юм. Тиин Буряад ороной уралан нарижуулагшад хоёр жэлэй хугасаа соо оньһон түхеэрэлгэнүүдые зохёожо, 8,5 миллион түхэриг Ленинскэ фонддо оруулхабди гэһэн социалис уялга абаһан юм.

Тэрэ гэһээр нэгэ жэл юһэн һара үнгэрөө. Буряадай уралан нарижуулагшад 15620 дурадхал оруулжа, 9,5 миллион түхэригэй арьбалалта хээ. Харин Зэдын комбинадай уралан нарижуулагшад 905 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ. Тэрэнэй ашаар 830 мянган түхэригэй арьбалалта хэгдээ.

һүүлэй үедэ бэлигтэй уралан нарижуулагшад олоор урган гараа. Тэдэнэй тоодо Темлюйн цементын заводой механик Н. Аверин, Улаан-Үдын авиационно заводой слесарь Ф. Вислов, шэлэй заводой мастер Ц. Доржиев гэгшэд ороно. Шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые зохёохо хэрэгтэ залуу хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд олоор хабаадалсана. һүүлэй хоёр жэлэй турша соо уралан нарижуулагшадай тоо 3024 хүнһөө 4555 хүрэтэрөө ургаа.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн һайндэрэй фондо шэнэ оньһон техникэ зохёоһоной ашаар үшөө 20 мянган түхэриг оруулха гэһэн дээшэлүүлэгдэмэл уялга Буряадай уралан нарижуулагшад һаяхан абаба. Эдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэхэл байха.

Н. МАЛЬЦЕВ.
ВОИР-ай областной соведэй түрүүлэгшэ.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

Совет-турциин хэлсээнүүд Кремльдэ болобо

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Турциин Республикын Президент Джевдет Сунай хоёрой хоорондо ноябрийн 13-да Кремль соо хэлсээнүүд хэгдээ.

Хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хэлсээнүүдэй үедэ Советскэ Союз Турци хоёрой хоорондохи хүршэ ёһоной харилсаа холбооной байдал, тэрэниие саашадань хүгжөөлгэтэй холбоотой асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Хоёр талые һонирхуулдаг уласхоорондын зарим шухала асуудалнуудаар мүн лэ һанал бодолоо мэдэлсээ.

(ТАСС).

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДАЙ АМЖАЛТА

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэн **Рязанска областиин** свёклошод элбэг баян ургасаяа эмхитэйгээр хуряагаад, саахарай свёкло гүрэндэ худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэбэ.

336 мянган тонно саахарай свёкло тушаалгын пунктнуудта абаашагдаа.

* * *

Куйбышевска, Курска областьнуудай овощ ургуулагшад гүрэндэ овощ худалдаха түсэбөө дүүргээ. Куйбышевска областьһоо 100 мянган тонно, Курска областьһоо 50 мянган тонно овощ тушаалгын пунктнуудта гү, али хото городуудай ажалшадта эльгээгдээ.

* * *

Камчатска область гүрэндэ овощ худалдаха түсэбөө мүн лэ дүүргээ.

* * *

Буряадай АССР-эй, Дагестанай АССР-эй хартаабхашад гүрэндэ хартаабха худалдаха түсэбөө дүүргэбэ.

Хүдөө ажахын продуктнүүдые гүрэндэ худалдалга үргэлжэлһөөр.

АЖАХЫ ХҮТЭЛБЭРИЛГЫН ШЭНЭ ГУРИМДА ОРОО

КИШИНЕВ. (ТАСС). «Молдсельхозтехникэ» хадаа «Союзсельхозтехникэ» гэжэ республиканска нэгэдэлнүүдэй дундаһаа эгээл түрүүшээр экономическа урмашуулгын, түсэблэлгын шэнэ гуримда ороһон байна. Ажахын шэнэ гурим нэбтэрүүлһэн Молдавиин, бусад республикануудай дүй дүршэл Кишинёвто, бүхэсоюзна семинар дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Орон доторхи заһабарилгын-механическа бүхы заводууд, районуудай 1.125 нэгэдэл болон отделени, худалдаа наймаанай 145 предприяти ажахын шэнэ гуримаар хүдэлжэ байна гээд «Союзсельхозтехникэ» нэгэдэлэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **В. М. Швыдько** элидхэл соогоо мэдээсэбэ.

Молдавиин бүхы подразделенинүүд, предприятинууд, худалдаа наймаанай баазанууд, мүн түбэй аппарат ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримда оруулагдаа. Республика доторхи олзо доходоор бага предприятинууд даб дээрэ бэхижүүлэгдэһэн, жэжэ пехүүд болюулагдаһан, машина. түхеэрэлгэ, агрегадуудые заһабарилха номенклатура үргэдхэгдэһэн, тусхай мэргэжэл шэглэлтэй болголго шангадхагдаһан байна. Үйлэдбэриин ба эрьесын гаргашануудые бага болгоһоной ашаар нэмэлтэ олзо доходой 60 процент шахууһь ороо.

Бусад һалбаринууд дээшэлүүлэгдэмэл түсэбүүдээ амжалтатайгаар дүүргэнэ. Колхозууд, совхозууд һэлгэлтэ хэдэг техническэ пунктнуудаар дамжуулан, 1967 онойхиһоо гурба дахин олон агрегадууд. түхеэрэлгэнүүдые заһабарилжа, 7 миллион үлүүтэй түхэригэй машина, түхеэрэлгэ болон бусад товар абаһан байха. Жэлэй турша соо шэнэ гуримаар ажаллаад байхадаа, материальна урмашуулгын фонд 2,6 дахин, социально-культурна хэмжээ ябуулганууд, гэр байра барилга — 3,5 дахин. үйлэдбэри хүгжөөлгэ — 8,5 дахин дээшэлээ.

Молдавиин нэгэдэлнүүд «Сельхозтехникын» олон тоото предприятинууд болон эмхинүүдтэ түрүү дүй дүршэлэй һургуули болоножо үгөө. Латвиин республиканска, мүн областьнууд болон хизаарнуудай 33 нэгэдэл Молдавиин жэшээе халан абаа.

Турциин Республикын Президентын хүндэлэлдэ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Советскэ правительство Турциин Республикын Президент Джевдет Сунайн хүндэлэлдэ зорюулан, Уулзалгын байшан соо ноябрийн 13-да сайллалга хэбэ.

Совет талаһаа А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, Б. Н. Пономарев болон бусад тушаалтад байлсаа.

Н. В. Подгорный айлшадтаа хандажа үгэ хэлээ. Советскэ Союз Турци хоёрой хоорондохи харилсаа холбоон манай оронуудай арадуудай национальна гол зорилгонуудтай тараалдана гэжэ тэмдэглэбэ. Совет гүрэниие байгуулагша В. И. Ленин, Турциин Республикые эмхидхэн байгуулагша Кемаль Ататюрк гэгшэд иимэ харилсаа холбооной ёһо заншалай эхи табиһаниинь мэдээжэ.

Совет-турциин харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ хамтынгаа хүсеор нүлөөлхын тула аятай зохид бүхы арга боломжонуудые бүрин хэрэглэхэ гээшэ манай хамтын зорилго болоно гээд гүнзэгыгөөр этигэнхэйбди гэжэ Н. В. Подгорный тэмдэглэбэ.

һүүлээрнь Джевдет Сунай үгэ хэлээ.

Н. В. Подгорнын, Джевдет Сунайн хэлэһэн үгэнүүд альга ташалгаар угтагдаба.

Сайллалга хани халуун оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын тоһоной заводой фрезеровщица, коммунис ажалай ударник Галя Елизова В. И. Ленинэй ойн хүндэлэлэй медальда хүртэхын түлөө мүрысөөндэ оролсоод, залуу хүдэлмэришэн үдэр бүриингөө даабари 30—40 процентээр үлүүлнэ.

А. ИВАНОВАГАЙ фото.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР С. Г. ЦЫДЕЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна, совет органуудта олон жэл һайнаар ажаллаһанайнь түлөө, 50 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, Түнхэнэй аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр **ЦЫДЕЕВ Санжи Гундыповичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной ноябрийн 13.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР О. М. БОЛОНЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Колхозно үйлэдбэриин хүтэлбэрилхы тушаалнуудта олон жэл һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, 50 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, Улаан-Үдын аймагай «Авангард» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **БОЛОНЕВ Осип Митрофановичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ. Соведүүдэй байшан.
1969 оной ноябрийн 14.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР С. С. ПАЛЬЧИКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арадай ажахыда кадрнуудые бэлдэхэ, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ габьяатай байһанайнь түлөө, 60 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, Хяагтын гидромелиоративна техникумэй багша нүхэр **ПАЛЬЧИКОВ Сергей Семеновичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной ноябрийн 14.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР И. П. СОРОКИНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арадай гэгээрэлдэ олон жэл һайнаар ажаллаһанайнь түлөө, 60 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, Кабанскын аймагай Байгал-Хударын дунда һургуулиин багша нүхэр **СОРОКИН Иван Петровичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной ноябрийн 13.

БУРЯАД ҮНЭН

Арадай Хиналта

(№ 42)

„Бүтээсэтэйгээр ажаллахын, ороохо тарянай, шулуу нүүрһ... түмэрэй болон бусад хэрэгсэлнүүдэй пүүд бүхэниие хямга... ...хамтын зөөриин бүхы обществодо хүргэгдэхын тулада халуун анхарал оролдолго гаргагдаһан газарта коммунизм эхилнэ бшуу“

ЯМАР ШАЛТАГААНЬАА ГЭЭГДЭЛДЭ ОРООБ

Энээнһээ урда жэлнүүдтэ түсэб даалгабарла амжалтатайгаар дүүргэжэ, түмэр замай Улаан-Үдын отделени бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй шанда хэдэ дахин хүртэһэн, түмэр замай министерствын, Зүүн-Сибириин түмэр замай управлениин дамжуулгын Улаан тугуудые абаһан аад, байгша ондо түрүү зэргынгээ туханда хүрэнэгүй. Арадай ажахын ашаа зөөхэ гол түсэбөө энэ жэлэй 8 һарын туршада 98 процент дүүргээ. Иимэ гээгдэнги ябадал Улаан-Үдын отделенидэ һая заяанайшье үзэгдөөгүй.

Гаргаһан продукцияа саг соонь ябуулха гэхэдэ ашаанай вагонууд хомороор үгтэнэ, ондоо тээһээ манда эльгээгдэдэг эд хэрэгсэлнүүд ехээр гээгдэжэ ерэнэ гэжэ республикымнай предприяти, ажахынууд гомдол, мэдүүлгэнүүдые арадай хиналтын зургаануудта олоор оруулдаг болоо.

Урдань түрүү коллектив гүүлэжэ еуурхалаг аад, Улаан-Үдын отделениин түмэр замшад юундэ иимэ гээгдэлдэ орооб, ямар шалтагаанаар арадай ажахын ашаа шэрэхэ түсэб, график дүүргэнэгүйб гэһэн асуудал республикымнай арадай хиналтын комитет урдаа табижа, олон эдэбхитэнэй хабаадалгатайгаар хиналта, шалгалтын ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа.

Вагонуудай эрьесын аалидаһан, түмэр замай станцинууд, промышленна предприятинуудай газаахи зам дээрэ вагоонуудай хэмһээ удаанаар байдагай шалгалтануудые элирүүлбэл, тэдэниие усадхаха тушаа зохихо хэмжээнүүд абтаха ха юм. Энэ ёһо баримталан арадай хинагшад нягта нарин, даамгай шалгалта хэжэ, һайшаалтай хэрэг үүсхээ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Байгша ондо сагай уларилай (тон хүйтэн үбэл, үһээтэй зун) таарамжагүй байһанһаа боложо, түмэр замшад элдэб бэрхэшээлнүүдтэй ушараа. Энээниень хараада абалсаад, харин өөһэдэйнь ажалай эмхидхэлэй мууһаа хэрэглэгдээгүй үлэшэһэн доторойнь арга боломжонуудые элирүүлхэдэ, ехэхэн нөөсэнүүд гаража ерээ.

Найма һарын туршада вагонуудай эрьесын түсэбөөр хараалагдаһанһаа аалидаһан дээрэһээ отделени суудхэ бүхэндэ 900 вагон дутуу ашаалуулһан байна. Гэхэ зуура республикымнай предприяти, ажахынуудта суудхадаа 50 вагон хэрэглэмжэһээнь доогуур үгтэдэг байгаа. 900.50. Эдэ тоонууд жэшэшэгүй бага, ехэ ха юм даа. Ажалайнгаа эмхидхэлдэхи дутагдалнуудай зарим тэдыхэниинь усадхаад байбал, түмэр замшад тэрэ дуталдаһан 50 вагон зүндөө алмаха байгаа.

Вагонуудай эрьесэ түргэдүүлхэ арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн хадаа поезднуудай ябаса хурдадхаха хэрэг болоно. Отделениин зам харгыгаар поезднуудай ябаса хараалагдаһан скоростьһоо 2,5 километр удаанаар ябана. Поезднууд илангаяа аалиар Улаан-Үдэ—Наушки участогта ябадаг. Энээнэй гол шалтагааниинь гэхэдэ, поезднууд техническа талаар мууса хангагдана.

Мүн эмхидхэлэй хүдэлмэриин һулаһаа, жэшээлхэдэ, диспетчернүүдэй анхарал багатайгаар ажалдаа хандаһанһаа, тогтохогүй станцинуудта поезднууд зогсоогдоно, ашаагаа буулгуулхаа станцинуудта ерэһэн вагонууд хэтэрмэ удаанаар, хэдэн суудхаар һаатуулагдана. Заримдаа станциин замай заха үзүүртэ табитдаһан вагонууд тухай диспетчернүүдэй мартажархидаг ушар үзэгдэнэ. Ганса август соо Заудинск станцида 4114 вагон тогтоогдомол болзорһоо холо үлүү саг соо байгаа. Сульфат станци дээрэ 30 вагон тул тудтаа 41 часаар баригдаһан байна.

Мүнгэ зөөри нэмэжэ гаргашалангүй, имагтал хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгыень эрид дээшэлүүлһэнэй, хиналта шалгалтын хүдэлмэри һайжаруулһанай ашаар вагонуудай эрьесэ али бодо түргэдүүлжэ болохо гэһэн арадай хинагшадай тобшолол дурадхал, һанамжануудые түмэр замай отделениин хүтэлбэрилэгшэд хүндэтэйгөөр хүлеэн абаа.

Вагонуудай эрьесын аалидаһан ушар хадаа ашалга, буулгалгын хүдэлмэриин унжагайрдаг дээрэһээ болоно. Эндэ предприяти, ажахы, эмхи зургаанууд зэмэтэй. Ашаатай вагонуудай ерээд байхада, ашаагаа саг соонь буулгажа ядаһаар, предприятинууд тэдэниие һаатуулна. Жэшээлхэдэ, Элхи станци дээрэ нормын ёһоор нэгэ вагон 20 часай оронд 30,5 часай туршада ашаалуулһан байха юм.

Тиибэ ябашье түмэр замшадай өөһэдэйнь гэмээр вагонуудай һаатаһан сагай ехэнхинь ушарна гэжэ арадай хинагшад тодоруулаа. Баримталан хэлэхэдэ, августда, Загастай станци дээрэ шулуу нүүрһэнэй шахтуправлениин гэмээр нормоһоо 1 часаар вагоной һаатуулагдаһан байгаа һаань, түмэр замшадай гэмээр аяар 3,1 часай туршада вагонууд хэмһээ дээшэ баригдаһан байна. Иимэрхүү байдал Элхи, Сульфат болон бусад станцинуудай хүдэлмэридэ үзэгдэнэ. Али нэгэн түмэр замшадай өөһэдэйнь эрилтэ багатайгаар ажалдаа хандадаг байһые энэ жэшээ харуулна.

Гэхэтэй хамта түрүү станцинуудай коллективүүд ашаа зөөхэ, вагонуудай эрьесэ түргэдүүлхэ түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлдэг байна. Тиин 24 станциин коллектив өөһэдынгөө доторой арга боломжо гүйсэдөөр хэрэглэн, ажалай эмхидхэл һайжаруулжа, ашаа тээлгэ, буулгалгада вагонуудай зогсоогдохо саг нилээд алмажа шадаһан солотой. Эдэ коллективүүдэй эрхим нэгэнэйнь түрүү дүй дүршэл шэнжэлэн согсолоод үргэн ниитэ түмэр замшадай дунда дэлгэрүүлбэл, тон туһатай хэмжээ ябуулга болохо һэн гэжэ арадай хинагшад түмэр замай отделениин хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхаа.

Вагонуудай заһабарилга саг соогоо дүүргэгдэнэ гү гэжэ арадай хинагшад нягтаар шалгаһан байна. Улаан-Үдэ станциин вагонуудай депо олонхи ушарта заһабарилгын болзор унжагайруулна гэжэ тодоруулагдаба. Жэшээлхэдэ, № 4695245 вагон заһабарилга хүлеэжэ, һара үлүүтэй болоо. Иимэрхүү баримтанууд олон ушарна.

Вагонуудай депогой, түмэр замай отделениин вагонно таһагай хүтэлбэрилэгшэд поездһоо һалгагдаһан вагон бүхэнэй хойноһоо нарин хиналта ябуулдаг байгаа һаань, ашаатай вагонууд эды удаан депо шадар зогсохогүй байгаа. Депогой цехүүдтэ бүтээгдэхэ аргатай запасной частьнуудаар һэльбэгдээд, заһабариһаа түргэн гараха аргатай ваго-...

ХҮНДЭТЭ ТЭМДЭГЭЭР ШАГНАГДАБА

Парти, правительствын заабари, тогтоолнуудые дүүргэхын түлөө хиналта хангалгаар үлэмжэ шалгарһан Буряадай республикын арадай хинагшадай бүлэг СССР-эй Арадай хиналтын комитедэй 1969 оной сентябриин 22-ой тогтоолоор «СССР-эй Арадай хиналтын зургаануудта эдэбхитэйгээр хүдэлһэнэй түлөө» гэһэн хүндэтэ тэмдэгээр шагнагдаба. Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай совхозой хүдэлмэришэн Г. Д. Алексеев, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай шанаржуулгын фабрикын тээрмэшэн Г. Бодунов, Хэжэнгын аймагай Чисаанын совхозой экономист М. Г. Житихин, Ивалгын кондитерскэ фабрикын хүдэлмэришэн Н. П. Борисов, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозой фермые даагша Н. Е. Кобылкин, Улаан-Үдын ЛВРЗ-эйн хүдэлмэришэн А. Н. Соковиков, Буряадай АССР-эй Арадай хиналтын комитедэй секторые даагша, пенсионер М. С. Соломенный, Баргажанай аймагай арадай хиналтын комитедэй гэшүүн Н. Ф. Сандакова, Яруунын аймагай «Комсомольский» совхозой арадай хинагшадай бүлэгэй түрүүлэгшэ Д. Д. Ширапов, Онохойн модоной комбинадай арадай хинагшадай бүлэгэй түрүүлэгшэ Н. Н. Цыбанов болон бусад хамтадаа 22 хинагшад-комитедүүд болон бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэр, гэшүүд, комитедүүдэй штатна бэшэ таһаг, секторнуудые даагшад хүндэтэ тэмдэгтэ хүртэбэ.

Гадна СССР-эй Арадай хиналтын комитедэй Хүндэлэлэй грамотаар республикаһаа 34 хүн шагнагдаа.

АРАДАЙ ХИНАЛТЫН АЙМАГАЙ КОМИТЕДҮҮДТЭ

ХЭЖЭНГЭ. Чисаанын совхоз малай үбэлжэлгэдэ муугаар бэлдэнэ. Үлзытэ гэжэ нютагтахи 260 үнеэнэй байра шэнээр баригдажа, мүнөөдэ ашаглалгада үгтэһэн аад, үһээнь хотойшоо: тэндэ мал оруулхань аюултай болонхой. Михайловка һууринда хоёр айлай һууха шэнэ гэр баригдаһан аад, тэрэнь ганса пеэшэнтэй. Аптекын гэр, машинно-тракторна мастерской үбэлэй үедэ хүдэлхөөр бэлэдхэлгүй. Үнгэрөөшэ жэл баригдаһан ороохоной складта үрэһэ хадагалхын аргагүй, задагай зайдан.

Эдэ болон бусад олон дутагдалнуудые совхозой арадай хинагшад элирүүлжэ, арадай хиналтын аймагай комитедтэ дуулгаһан байна.

Шэнэ барилгануудые тушаажа абахадаа, тунайшаар хандаһанайнгаа, үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй, заһабарилгын хүдэлмэри мууса эмхидхэһэнэйнгээ түлөө совхозой прораб нүхэр Н. Романов нэгэ һарынгаа салин даруулжа, яла түлэхэ болоо. ПМК-335 гэжэ барилгын эмхиин прораб нүхэр Б. Белобородов шанга аман хэһээлтэ абаа. Дутуу орхиһон барилгануудаа хоёр долоон хоногой туршада гүйсэд хүсэлдүүлэн, үбэлжэлгэдэ нягта һайн бэлэдхэлые хангахыень нүхэр Романов, Белобородов гэгшэдые Хэжэнгын аймагай арадай хиналтын комитет уялгалаа.

ХЭРЭН. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин эгээл үнэтэ баялиг—газар хэр зүбөөр ашагтай һайнаар хэрэглэгдэнэб гэһэн асуудалаар Түнхэнэй аймагай арадай хиналтын комитет Саянай совхозой директор нүхэр Ошоровой тоосоо шагнаба.

Анхандаа ой модонһоо, шугы бургааһанһаа сэбэрлэгдэжэ, ашаглагдаһан хадалан тарлангай зарим нэгэн хаягдажа, дахин хэрэглэгдэхэе болижо байһан ушарые тэсэшэгүй гэжэ комитет тэмдэглэбэ. Совхозой гурбадахи отделенидэхи Мойһото гэжэ газарта зуугаад гектар талмай ой модонһоо сэбэрлэгдэжэ, элдүүрилэгдэһэн аад, һүүлэй үедэ орхигдошоо. 100 гектар газар паарлагдаха ёһотой аад, ойроо хүргэгдөөгүй буртаг үбһэндэ дарагдашоо. Энэ жэлэй таряа хуряалгын үедэшье зарим механизаторнууд һалан муугаар хүдэлжэ, ургасача ехэ гээлтэтэйгээр хураһан баримта олон үзэгдөө.

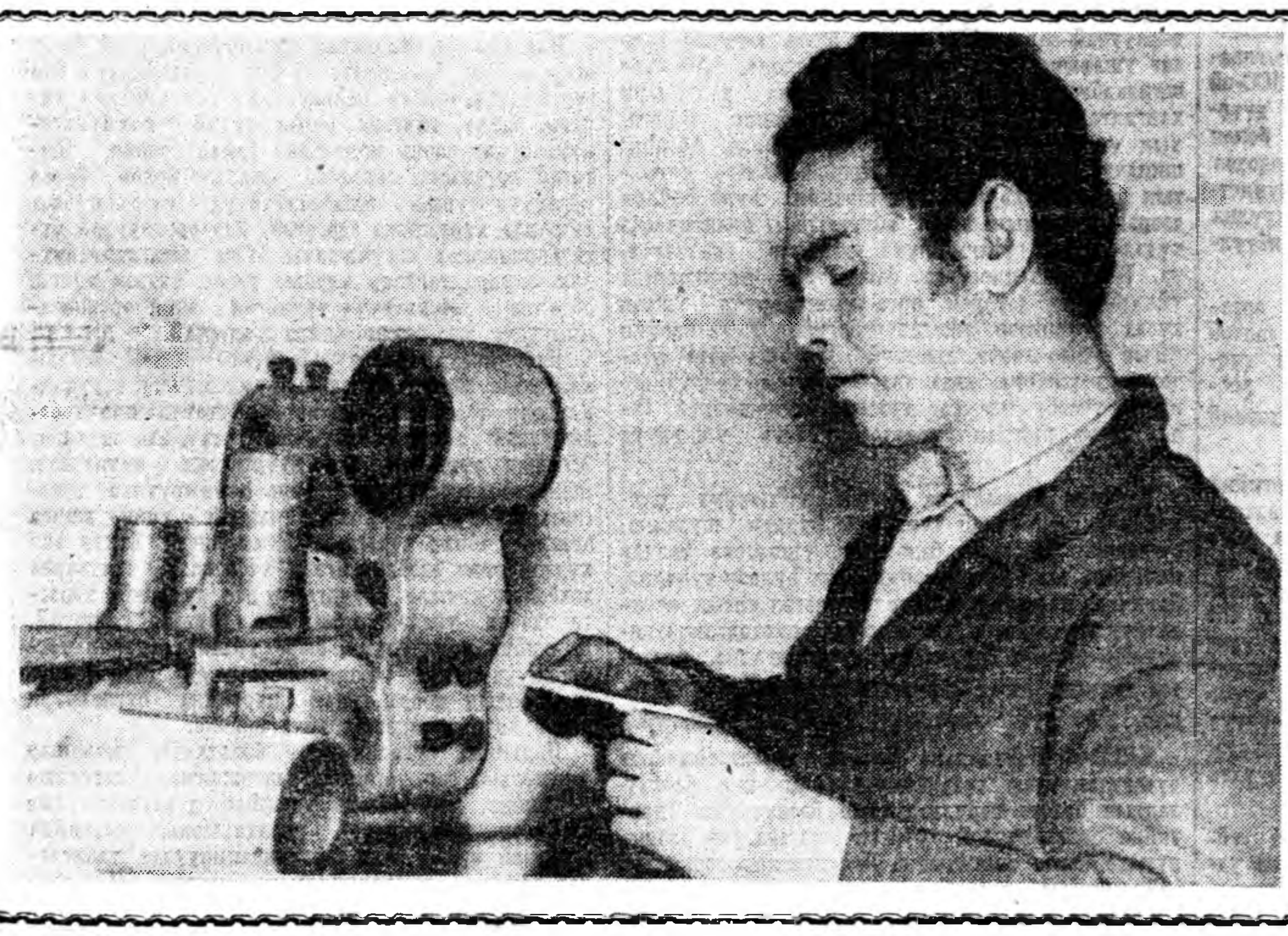
Сабшалан, тарялан ашаглалгые эрид һайжаруулха хэмжээнүүдые дары түргэн абахыень совхозой директор нүхэр Ошоровто арадай хиналтын комитет һануулга хээд, газар эдлэлгые зүбөөр эмхидхэхэ тухай гүрэнэй хуули, заабаринуудые сиашадаа нягта наринаар сахихыень дурадхаа. Совхозой газарые үрилтэдэ оруулһан, һалан муугаар элдүүрилһэн ябадалда сэхэ зэмэтэй тушаалтан—отделениие эрхилэгшэд нүхэд Котовщиков Доржиев, Цыденов, Отбоев, Матуев, тракторна бригадын бригадирнууд, агрономууд Хинчеев, Доржиев, Тахановгэгшэдтэ комитет донгодолго соносхоһон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүн, заводой главна механигай таһагай инженер Михаил Федорович Филиппов аппаратна цехэй токарь А. П. Жуй гэгшын бүтээһэн эүйлые шалгажа байна.

С. ЦЫДЫНОВЭЙ фото.

Улаан-Үдын тоһоной заводой холодильнигто хүдэлэгшэдэй дунда, наһаараа залуушье һаа, Юрий Акулов ехэ хүндэтэйдэ тоологдодог. Коммунис ажалай ударник нүхэр Акулов токариин мэргэжэл эрхимээр шудаланхай, халаанайнгаа даабари ходо 30—40 процентээр үлүүлэн дүүргэдэг алдартай. Юрий Александрович Акулов арадай хинагшадай бүлэгэй эдэбхитэй гэшүүн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ю. А. Акулов продукциин шанарые шалгажа байна.

А. ИВАНОВАГАЙ фото.

ЭНЭНИИЕ МЭДЭХЭ ШУХАЛА

Электрын элшэ, бухы янзын түлишэ гамнажа гаргашалха, алмаха ямар арга нүхэсэлнүүд биий гэбэл, нимэ:

оньһон зэбсэг, түхеэрэлгэ эгээл зохид соонь электрын элшэ түлишэ ашагтайгаар аад, алмалтатайгаар хэрэглэхээр тодхохо:

түрүү технологическа гурим баримталһан шанга журам сахиха;

электрын гэрэлдэ бага элшэ хэрэглэхын тула газоразрядна ба люминесцентнэ лампочкануудые үргэнөөр хэрэглэхэ;

түлишэ зөөхэ, хадагалха үедөө хоролтодо оруулхагүйн тула шухала хэмжээ абаха;

электростанцинуудай доторойнгоо хэрэгтэ ашагладаг элшэ хүсые эрид хорооходо;

дамжуулагдаха үедэнь электрын элшые шадаал һаа багаар хоролтодо оруулха хэмжээнүүдые абаха.

Электрын элшын киловатт-час, бензин, шулуу нүүрһэнэй килограмм бүхэниие алмаха, арьбалхын түлөө арадай хинагшад, үргэн зоной гэмсэл шадамараар эмхидхэгты!

НҮХЭД ТУХАЙГАА БЭШЭНЭ

1. Хинагша, хүмүүжүүлэгшэ

Найтархан бэетэй, нарин шарайтай, сог залитайгаар ялалзаһан хурса харасатай, дүшөөд шахуу наһанай хүн. Коммунист. Колхозой эхин партийна организациин секретариин орлогшо. Арадай хинагша.

Буда Бадмаевич Иванов «Коммунизм» колхоздохи арадай хиналтын комитедэй бүлэгые хэдэн жэлэй туршада ударидана.

Арадай хинагша колхозой правленитэй, партийна организацитай нягта холбоотойгоор ажалладаг. Хүдөө ажахын техникын хэр зэргээр ашаглагдажа байһые гү, али фермэ, гүүртэнүүдтэ үбһэ тэжээлэй гаргашалагдахые шалгаха гэхэшэлэн нүхэр Ивановой үүсхэлээр, ударидалга доро хэгдэдэг ниитын хүдэлмэри олон.

«Коммунизм» колхоздо хүдөө ажахын артелиин Уставаи ямараар сахигдажа байһан тухай шалгалта нүхэр Ивановой үүсхэлээр байгша оной намар хэгдээ һэн. Колхозой зарим гэшүүд Уставаар хараалагдаһанһаа үлүү олон мал хубиинхаа мэдэлдэ барижа байһаниинь элирбэ.

Шалгалтын дүн аймагай арадай хиналтын комитедэй ээлжээтэ заседани дээрэ харагдаад, хэмжээнүүдые абахыень «Коммунизм» колхозой правленидэ дурадхагдаа һэн. Мүнөө түс ажахыда хубиин мал хэмдээ оруулагдаа, үбэриэлэн сабшагдаһан үбһэн колхоздо тэхэрюулэгдээ.

Колхозой хиналтын комитет мүнөө жэлэй үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээл гаргашалга, түл абалгые гол анхаралдаа абанхай.

Б. Б. Иванов арадай хинагшын уялгые үнэн сэхээр дүүргэжэ ябаһанайнгаа түлөө БурАССР-эй Арадай хиналтын комитедэй үнэтэ бэлэгээр шагнагдаа.

В. ГАЛСАНОВ,
Ахын аймагай арадай хиналтын комитедэй гэшүүн.

2. ХЁРХО НҮХЭД

Түмэр замшадай урдаа хараха ажалайнь дүн ашаа шэрэдэг вагонуудые ашагтайгаар хэрэглэхэ ябадал болоно. Энэ талаар али болохо нөөсэ элирүүлхэ, дутагдал усадхаха гээшэ арадай хинагшадай шухала зорилго.

Нүхэд Афанасьев, Сабанов, Налётов, Хорунжий—эсэшэ сусашагүй эдэбхитэд, эгээл хёрхо хинагшад байһанаа бодото хэрэгээрээ гэршэлнэ. Эдэнэрэй хэһэн һалын хүдэлмэри тушаа дурдая.

Хэр зэргэ дүүрэнээр вагон бүхэн ашаалагдаһаб гэжэ шэгнэн шалгаха үүсхэл гаргаад, тэдэнэр хэдэн газар рейд хэбэ. Онохой станцидахи модоной комбинадай ашаалагшад вагон бүхэндэ нэгэ тонно хүрэтэр хюрөөдэмэл, монсогор модо дутуу тээһэн аад, бүхы тоннажань хүрэтэр вагонууд ашаалагдаа гэжэ хуурмаг квитанци бэшэдэг байба. Эндэ гэмтэ нюурнуудта хэмжээн абтажа, хии тоологдоһон ашаан тооһоо гаргагдаа.

Дээрэ дурдагдаһан нүхэдэй үүсхэл жэшээгээр түмэр замай отделениин олонхи станцинуудта шалгалтын хэгдэһэнэй дүнгөөр вагон бүхэндэ ашаалагдаха тээбэриин шэгнүүр хахад-хахад тонноор дээшэлүүлэгдээ. Тэрэнэй эсэстэ—нэгэ мянган вагон арьбалагдаа.

В. ЧЕРНИОННЫЙ,
Улаан-Үдын отделениин түмэр замшадай арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ.

Манай хөөрэлдөөн: САГ СООНЬ, ТОДОРХОЙ ХЭМЖЭЭ АБАНАБ...

Хүдөөгэй арадай хинагшадай бүлэг болон комитедүүд мүнөө үень ямар шухала асуудалнуудта анхаралаа хандуулнаб, хамтын эд зөөри алмаха, арьбалхын тулада ямар хэмжээ ябуулгануудые хараалнаб? Иимэ асуудалтайгаар манай корреспондент хэдэн нүхэдтэ хандажа, хуряангыгаар харюусахыень гуйһан байна.

Прибайкалиин аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр С. И. Айкашевай хөөрөөдөрө тэлилбөөбди.

Ниитын малай үбэлжэлгэ хоролто гээлтэгүйгөөр үнгэргэхэ тушаа колхозуудаймнай арадай хинагшад халуун намарһаа хойшо ехэхэн анхарал табина. Үбһэ тэжээлэй тоо бүридхэл һонородхохо, мал хооллуулха зүб рацион табиха хэрэг нарин нягтаар хинажа, зарим газарта энэ талаар үзэгдэһэн дутагдалнуудые түргэн саг соо усадхуулаа. Малшадай ажаһуудалай, һуралсал, хүмүүжүүлгын эрилтэ ямараар хангагданаб гэжэ мүнөө үень шалгажа, хаана хаанагүй рейдүүдые үнгэргэжэ байнабди. Шалгалтын дүн согсологдожо, тодорхой тобшолол хэгдэхэ, зохихо хэмжээн һаяар абтаха.

Хамтын малай үбэлжэлгын хойноһоо хинан шалгахаһаа гадна, ерэхэ хабарай тарилгада һайнаар бэлэдхэхэ хэрэгтэ шанга эрилтэтэйгээр хандана бди.

Тиин комитедэйнгээ һүүлэй заседани дээрэ ороохо таряанай үрэһэ бэлэдхэхэ, сэбэрлэхэ талаар «Заветы Ильича» колхоздо юун хэгдэжэ байһан тухай түс артелиин ахалагша агроном нүхэр В. А. Молоковой тоосоо...

УЛЬЯНОВТАНАЙ ХҮГЖЭМТЭ БИБЛИОТЕКЭ

...лександровна Ульянова пианистка байһан юм. ...шуналтайгаар хүгжэм... байһан гэхэ. Эгээл ...үри хүүгэдээ хүгжэмдэ тэрээндэ дуратайгаар ...дахэ гэжэ оролдоһон. ...гүйсэд бэелүүлээшье.

...Александровна илангаяа ...хүгжэмдэ айхабтар ...байгаа бшуу. Эхынгээл ..., Бетховеной сонатанууд, ...ковскиин романснуудые, ...дай дуунуудые үхибүү... түрүүн шагнаа. Бүхы ...: Анна, Владимир, Ма..., Дмитрий—булта фор... дээрэ наадажа һураа. ...ьинична бүхы наһаараа ...рументтэй хахасаагүй гэ..., элдэб нотонуудые ..., хүгжэмтэ библиотекээ ... гэжэ сүлөөтэй саг... ...дожо ябаа.

...анай нотын библио... ...илсан шэнжэлбэл, хэр ...гжэм мэдэдэг, ямарнууд ...тэ дуратай байһан бү... ...ансата ойлгохоор.

В. И. Ленинэй Кремльдэхи музей-квартирын нэгэ таһалга соо тон үнэтэ юумэнүүд—нотонууд хадагалаатай. Тэдэнэйнь дундо ород болон Баруун Европын композиторнуудай бэшэһэн оперэнууд, фортепьяно дээрэ наадаха зохёолнууд, романснууд, революционно дуунуудай суглуулбаринууд б... Беллиниин «Сомнамбула», «Верди ин «Травиата» гэжэ оперонуудай зуугаад жэлэй саада тээ хэблэгдэһэн нотонууд тэндэ үлэнхэй.

Владимир Ильичэй бүри багахан байхада, Верстовскиин «Аскольдово могила» гэжэ оперотой эхэнь танилсуулһан юм гэжэ мэдээжэ. Тиимэһээ Владимир Ильич олон ариинуудыень, бүхэли хоорнуудые сээжээр мэдэхэ болоһон, хожомынь хилын саана ябахадаа, тэдэнээ дууладаг һэн гэлсэдэг.

Володя Ульяновай бага наһанайнь нүхэр, бүлэ хүбүүниинь болохо И. И. Веретенников иигэжэ дурсаһан байдаг: «Кокушкинда байхадаа, бүрхэг хүйтэн үдэрнүүдтэ, таһалгаряагүй шэдэржэ байһан бороогой абяан доро Маша хээтэй рояльин ойро үхибүүдые суглуулаад, «Аскольдово могила» гэжэ оперын удхые уран гоёор хөөрэжэ үгэдэг бэлэй, тиихэдээ хүгжэм, дуугаар хөөрөөгөө шэмэглэхэ... Володя Оля хоёр түрэлхиин хүгжэмдэ дуратай байһан тула анхаралтайгаар шагнаха. Бишыхан Митя оперын удхын хүгжэлтэдэ абташоод, Маша хээтэйһээ согоор ялалзаһан нюдэеэ сабшахагүй (И. Веретенников, «Володя Ульянов. В. И. Ленинэй Кокушкинда үнгэргэһэн балшар ба эдир наһан тухай дурсалга». Детгиз М., 1957, 29-дэхи нюур)

Үхибүүдынь ехэ боложо, хэдэн тээшээ тарабашье, Мария Александровнае хэниинышье мартадаггүй, ходо нотонуудые эльгээдэг байгаа. Ульяновтанай библиотекэдэ М. Глинкын «Руслан ба Людмила» гэжэ оперын үвертюрэ үлэнхэй. Тэрэниие Анна Ильинична «Эжыхэндээ» гэжэ бэшээд, Петербургһаа Симбирск руу эльгээһэн юм. Владимир, Ольга Ульяновууд хүгжэмэй талаар шадабаритай байһаараа илангаяа илгардаг һэн. Ольга бүришье үсэд нэтэрүүгээр хүгжэм шудалдаг һэн. «О. У. (Ольга Ульянова) гэһэн тэмдэгтэй нотын дэбтэрнүүд мүн лэ тэрэ библиотекэдэ бии. Ольга Ильиничнагай нотын дэбтэрнүүд соо тэрэнэй дуратай композиторнуудай: Шопенэй, Глинкын, Шубертын болон Шуманай зохёолнууд бүүлгэгдаһан. Владимир Ильичэй дурладаг, мүн угаа һайханаар гүйсэдхэдэг байһан А. Даргомыжскиин «Түрэ» гэжэ романсые Ольга гараараа бүүлгэжэ бэшээ. Ольга Ильинична эртэ наһа бараһан ха юм. Тэрэнэй нотонуудые Анна Ильинична Мария Ильинична хоёр тон гамтайгаар хадагалжа ябадаг байгаа бшуу.

Гурбан эгэшэ дүүнэр соонһоо Мария Ильинична фортепьяно дээрэ онсо бэрхээр наадажа һураһан. Наадаха шадабариас мүлихын тула элдэб хүшэр упражненинүүдые суглуулдаг байгаа.

Революциин һүүлээр Мария Ильиничнань Надежда Константиновна Ильич хоёрой кремлевско байрадань хамта байдаг болоо һэн. Мария Ильиничнада гэжэ тусхай рояль асаржа табяа. Мария Ильинична ехэл дуратайгаар ахадаа зорюулан хүгжэмтэ зохёолнуудые гүйсэдхэдэг байгаа. Заримдаа тэдэнэй байрада нүхэдынь сугларжа, хоолой һайтайшуулынь дуу дууладаг, хүгжэм гүйсэдхэдэг һэн. Иимэнүүд концертнүүдтэ Ильичэй дуратай зохёолнууд гүйсэдхэгдэдэг байгаа бшуу. Илангаяа Бетховен, Чайковский, Гуно, Бизе гэгшэдэй зохёолнууд ходол оролсодог байба. Владимир Ильич өөрөөшье хажуу тээ үлэхэгүй. Заримдаа Ш. Гуногой «Фауст» гэжэ оперонһоо Валентинын арие дуулаха. Тэдэ нотонуудынь В. И. Ленинэй байрада мүнөөшье хүрэтэрөө хадагалаатай.

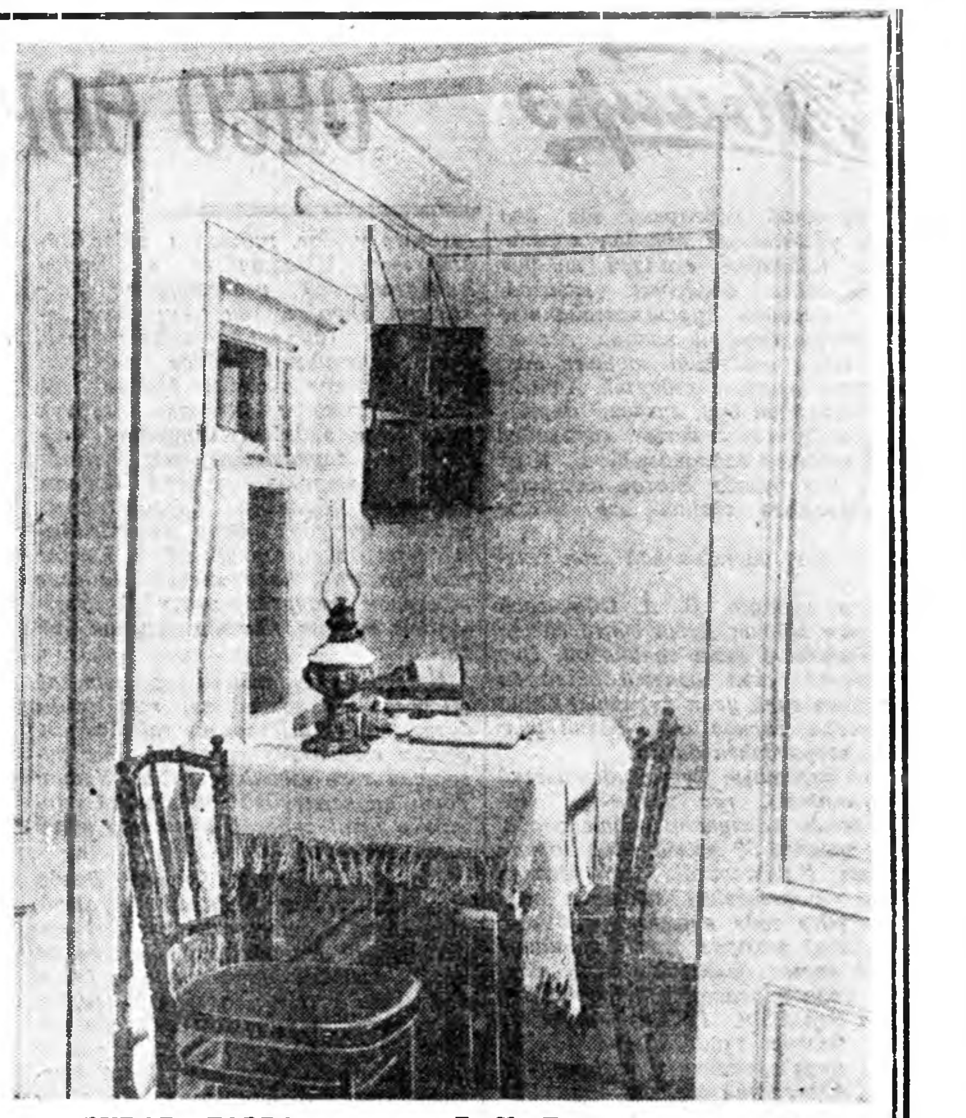
Классическа хүгжэмһөө гадна, ород арадай болон революционно дуунуудые Ульяновтанай бүлынхид һайн мэдэдэг, сэгнэдэг байһан.

Владимир Ильич бишыхан байхадаа, нүхэдтэеэ ород арадай хуушанай дуунуудые («Дубинушка», «Жаргалангай орон заажа үгэ», «Бүрэнхы һүни үрдихэеэ мэдэ») дууладаг һэн гэхэ. Һүүлдэнь Ильич революционно дуунуудта дуратай болоо: «Марсельеза», «Интернационал» гэхэ мэтэ. Хожомынь «Варшавянка», «Хүлөө, нүхэд, жэгдээр татая», «Улаан Туг» гэһэн дуунуудые дууладаг болобо. Октябриин хубисхалай урда тээ Россида эдэ дуунууд хоригдоһон, тиимэһээ хэблэгдэдэггүй байгаа ха юм. Имагтал революциин илаһанай һүүлээр Ульяновтанай хүгжэмтэ библиотекэдэ ВЦИК-эй хэблэлээр 1918 ондо гараһан листовконууд нэмэбэ. Тэдээн соо «Интернационалай», «Варшавянкын», Демьян Бедныэ үгэдэ бэшэгдэһэн «Коммунистическая Марсельеза» гэһэн дуунуудай үгэнүүд нотототоё хэблэгдээ һэн.

Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ Ульяновтанай библиотекэдэ шэнэ суглуулбаринууд нэмэжэл байгаа. Тэдэнэй дунда 1920 ондо Гомельдо хэблэгдэһэн «хубисхалай дуунууд» гэһэн суглуулбари. Тэрэ хадаа «Арад зондо—искусство» гэжэ гаршаг доро гараһан. Мүн баһа поэт С. К. Мининэй үгөөр композитор Д. М. Покрасс гэгшын бэшэһэн «Урагшаа» гэжэ дуун эндэ хадагалагдана. Тэрэ дуун Түрүүшын Морито Сэрэгтэ зорюулагдаһан.

В. И. Ленинэй нүгшэһэншье хойно хүгжэмтэ библиотекэдэнь шэнэ суглуулбаринууд нэмэгдэһээр байба. Тэндэнь 1930 ондо Москвада хэблэгдэһэн «Сүлэлгын дуунууд» гэһэн суглуулбари бии. Тэрээн соо Ильичэй дурладаг, дууладаг дуунууд оролсонхой.

Н. МАТОРИН,
Буряадай АССР-эй арадай артист.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Казань. В. И. Ленинэй гэр-музейдэхи Владимир Ильичэй таһалга.

ТАСС-ай фотохронико.

...СЭГЫН ХҮБҮҮН

ОЧЕРК

Дулээтэ жэлнүүдэй баатарнууд

...АРДАХАГҮЙ»

...хүбүүд түрисэлдэһөөр ... гаража, гэртээшье ...ргүй юумэд Хүхэ ... шардайтараа гүйл... боро хараан боло... ... эрье шадар наада... намналсан байжа ...нь хараһан нэгэ үб...һан янзатай, гэртэ ...

..., мухамнай һургуу... ерээдүй гү даа, — ...тэраад, шүрдэгэрхэн ...аа эмирэсгээбэ.

...гыш... Үнөөхи Бар...сан тэдэниие баһа ... байна хаш,—гэбэ ...эхэнэр.

... үбгэжөөл сонходо ...рай эрьедэ наадажа ...бүүдые һарэбшалан ...һанай удаа:

...бын юумэ эмхидхэ... бэрхэ хүбүүн даа. ...шадаа ямар хүн бо...ардахагүйл бэйха,— ...аа һоросгообо.

...үй шаг шууяан зам... ...хи үхибүүднай Хүхэ ...ойро оршодог нютаг ...лэбэ. Тэдэнэй дунда ...асс дүүргэһэн Басан ...ябалсаа һэн.

дал хуурмаг үгэ хүүр тараажа, хоёр хүнэй хоорондо «яһа» хаядаг байгаа бшуу.

Һүүлээрнь Буряадай морин сэрэгэй дивизион КВЖД шадархи байлдаанда хабаадалсаба. Сэрэгэй элитэ ажал ябуулагша К. К. Рокоссовскиин хүтэлбэрилдэг Кубанска табадахи морин сэрэгэй бригадада тиихэдэ манайхин оролсодог байгаа.

...РИН СЭРЭГШЭ

...ногой ошохо тума... ...бари зач эгээ хубил... ...йдал тухай еһотой ...эр ухамайлдаг болобо. ... морито сэрэгэй диви... ... хэжэ захалхадаа, ... захяае заабол ...шадамар сэрэгшэ бо...лзэбэ. Сабидар мо...ээд, үглөө бүри дай...һорёондо гарахадаа, ... наһаяа тэрэ ээ...наадхидаг. Хабарай ...һүүлээр, үбһэ ху...урдахана нютагтань ... болодог һааб даа. ...шыхан Басан сабиунаад, урилдаанда ...аадагша һэн. Ураг...ээд, бамбагар дэлһэн...рилсахатайнь хамта ...урагшаа һуга харай... ...оридые ахин гара... Теэд мүнөө тон тии... морин хайшан гэжэ ...өөшэб. Талаанинь ... гэжэ гү? Гэбэшье ... моринтой дүтөөр ...гүйдэл дундань дай...эргэжэлдэ һуража. ...йсантай булюу хүсэ...тулалдаха шадалтай

...хэ ороноо эрэлхэгээр ... тула буряад хүбүүн ...урагшын шадабарида ...у.

... морин сэрэгэй диви...ондо Даури хүрэжэ ... алба хэлсэжэ бай... Байминов буряад ... дунда ойлгуулам...мэри эдэбхитэйгээр ... Иимэ хүдэлмэри ... байхын аргагүй ...шар юуб гэхэдэ, бая... ба ламанар Совет за...гүү тэмсэл хэжэ, ху...

Буряадай морин сэрэгэй дивизион дайсанай ара талада орохо, тиигээд буу зэбсэгыень буляаха, өөрынхидтөө харгы гаргаха гэһэн хүшэр даабари абаба. Теэд энэ орёо даабари хайшан гэжэ дүүргэлтэйб? Тиихэдэ манай дүрбэн тагнуулшад хоёр хоёроороо хубааржа. дайсанай харуулшадые һэмээхэнээр үгы хэжэ, «амиды хэлэ» плендэ абаха гэжэ шиидэбэ. Хоёр сэрэгшэ харгын захада ошожо һууба, нүгөөдэ хоёрынь харуулай газарта дүтэлэн орохотойгоо хамта һөөргөө харайлгаба. Тиихэдэнь дайсанай харуулшад хойноһоонь намнаба. Харуулшадай дүтэлхэтэй сасуу харгын ойро туулган һомон эшхэржэ, арайл шамай амиды үлэһэн гурбадахи харуулшаниинь плендэ абтаба. Тагнуулда ошоһон сэрэгшэд юунһээшье шухала «амиды хэлэ», дайсанай гурбан мори асараа һэн. Эрэлхэг тагнуулшадай дунда Басан Байминов ябалсажа, хэлэшэгүй хүшэр даабари урагшатайгаар дүүргэлсэһэнэй түлөө магтаалда хүртэлсэбэ.

Уданшьегүй манайхид добтолгодо орохо болобо. Намарай шэмэрүүн жабар улам бүри шангадажа, шэхэ, хасар «шэмшэм» шэмхээд һалахагүй юм.

Оршон тойрон хон-жэн. Хаядалтайгаар хатаргаха гэһэн захиралта гэнтэ үгтэбэ. Дайсанай байһан газарта дүтэлхэ тумаа Басан улам зоригтой боложо, булад һэлмээ бүри дээрэ үргэжэ, арьятан дайсаниие һэегүй хюдахаар бэлэн, хүмэ урагшаа харайлгаба. Нэлэнхы уужам тала заха хизааргүй шэнги нэмжыхэ юм. Гэбэшье амиды хүнэй шуһа адхуулха гээшэнь хайшааб. «Сээрхэжэ байханьдэмы. Эрхэ сүлөөтэ Совет оронломнай добтолһон ямаршье дайсаниие һэегүй сохихоб» гэһэн зорилготойгоор харайлгажа ябатарнь галта һомон эшхэрээд, хажуудань аһан шадалаараа гүйжэ ябаһан хээр морин толгойгоороо газар хадхажа унахадаа, Б. Баймиинован нүхэрые даражархиба. Моринойнгоо гүйдэл дунда Басан эмээлһээ харайжа буугаад, нүхэрөө абарха гэжэ оролдобо. Теэд тэрэ дэмы оролдоо һэн. Туулган һомондо харбуулһан нүхэрынь һардшье гэхэ амигүй хэбтээ бэлэй. Үхэр буунуудай зохоролдохые, галта һомонуудай эшхэрэлдэхые шагнаархаха тэнхээгүй юумэ эжэл сабидартаа тэрэ дары аһалдан гараад, дайсантай улаан шоураараа мүргэлдэхэһөө наашатулалдаба.

Булад хурса һэлмэнүүдэй хангирха, хүнүүдэй хашхарха. снарядуудай тэһэрхэ хажар абяан шэхэндэнь соностожо, дариин утаанай үнэр хамар өөдэнь сорьёходол гэхэ юм.

КВЖД шадар болоһон тэрэ байлдаанда эрэлхэгээр тулалдаһан арбан дүрбэн буряад сэрэгшэд Дайшалхы Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан юм. Тэдэнэй дунда эрэлхэг зоримгой тагнуулшан, шадамар бэрхэ сэрэгшэ Басан Бардунаевич Байминов ябалсаа. Дээдэ шагналда хүртэһэн баатар хүбүүн тухайдаа Алайрай үбгэд, хүгшэд, һургуулиин наһанай үхибүүд үльгэр зугаа дэлгэжэ, юрөөл магтаал дурдажа захалаа һэн. Мүнөө тэрээн тухайдэ гансахан Алайрай үрэжэлтэ талаар баярта зугаа дэлгэрдэггүй, харин Буряад оронойнмнай нютаг бүхэндэ тэрэнэй баатаршалгые магтан дурдадаг.

III. КОММУНИСТ

Һүүлээрнь коммунист Б. Б. Байминов Гүрэнэй аюулгүйе сахиха эмхинүүдтэ хүдэлөө. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Басан Бардунаевич тусхай даабаритайгаар Хойто Кавказ ошоо һэн.

Парти болон правительствын даабари шэн габьяатайгаар дүүргэһэнэй түлөө тэрэ Улаан Тугай орденоор, дайшалхы олон медальнуудаар шагнагдаһан юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ нүхэр Байминов партийна ажалда ябаа. Прибайкалиин аймагай Итанцын леспромхозой партийна организациин секретарлар хүдэлжэ байһаар, 1962 ондо наһа бараа бэлэй.

Октябриин Социалис революци ажалша түмэндэ эрхэ сүлөө заяагаа. Эрхэ сүлөөгэй туг дээрэ үргэлсэжэ, ажалай түрүү зэргэдэ ото ябалсажа, ёһотой коммунистын үльгэр жэшээ харуулжа, ургажа ябаа залуу үетэниие зоригжуулжа ябагшадай нэгэн Басан Бардунаевич Байминов байһан юм.

С. МИРОНОВ,
М. ОСОДОЕВ.

ҺАЙХАН ДАА ТҮРЭЛ НЮТАГНАЙ...

Эртын намарай аятай дулаан үдэрнүүд үнгэржэ, хүйтэн сагай хаһа үзэгдэбэ.

Хэды тиимэшье һаа, аяншалга-экскурсиин областной Совэдтэ, мүн үхибүүдэй республикын аяншалга-экскурсиин станцида эдэ үдэрнүүдтэ хүн зон олон. Аяншалга, экскурси хэхэ дуратайшуул эндэһээ зүбшэл һурана, туһаламжа эринэ.

Ямар маршрутаар һонин экскурси хэхэб? Ниислэл хото соогуур, предприяти, заводуудаар ябажа үзэхэ дуратайшуул бии... Хүдөө талааршье ябахада һонин...

Эдэнэр хүйтэн саг ерээ, холо ошогдохоёо болигдобо гээд, эртээ һуужа байнагүй. Теэд яажа һууха6!

Манай Буряад орон уужам ехэ тала дайдатай, хада уулануудтай, ой модотой ха юм. Баялигааршье элбэг. Хэды олон үзэсхэлэнтэ һайхан, һонин газарнуудтай гээшэб!

Улаан-Үдэ — Ивалга — Красноярово гэһэн гансахан маршрут ябажа үзэе. Эндэ хэдэн мянган жэлэй саада тээ Сэлэнгэ мүрэниие зубшан ажаһууһан нүүдэл Гуннуудай бууса, агы, эртэ урда сагай хүнүүдэй хабсагайда зураһан зурагууд, мүн Ивалга тосхоной хажуудахи үндэр хабсагай шулуунда бэшэгдэһэн бэшэг, 1920 оной январь һара соо семёновско банданuудта алуулһан аха дүү партизануудай түүхэтэ хүшөө хаража һонирхомоор бэшэ аал?

Хэрбээ Хяагта хүрэтэр экскурсяар ошоо һаа, декабристнууд—аха дүү Бестужевтан, К. Торсон гэгшэдэй Новоселенгинск тосхондо ажаһууһан газарнуудтай, мүн Хяагта хотын һонин түүхэтэй танилсахат. Эдэ хоёр маршрудай һониниие богонихоноор хөөрэхэдэ иимэ. Теэд Буряад орон доторнай иимэ һонирхолтой маршрудууд олон шуу.

Һүүлэй жэлнүүдтэ холын хото городуудаар, дурасхаалта газарнуудаар аяншалдаг зоной тоо эрид олошороо. Тиигэжэ тэдэнэр агууехэ Ленинэй ажал ябуулга, ажабайдалтай холбоотой түүхэтэ газартай, мүн Москва, Ленинград болон оронойнгоо бусад холын хото городуудтай танилсана.

Улаан-Үдын 1-дэхи дунда һургуулиин, мүн Загарайн аймагай Татар-Булагай һургуулиин һурагшад Октябриин һайндэрнүүдтэ Москва хото ошохоор мордоо һэн. Мүн республикымнай олон һурагшад Шэтэ, Новосибирск хотонуудтай танилсаха байна. 20-дохи һургуулиин һурагшад Хяагта хото аяншалха.

Үнгэрһэн зунай үедэ 80 мянган һурагшад олон үдэрэй туршада республика дотороо аяншалгада ябаа. 12 мянган хүнүүд экскурсида хабаадалсаа.

«Улаан-Үдэ», «Сурхайта Нуур», «Байгалай Долгин» гэһэн нэрэтэй аяншалагшадай баазануудта байгша оной туршада 6 мянга 500 хүн амараа. Улаан-Үдын үзэсхэлэнтэ газарнуудаар, промышленна предприятинуудаар, мүн Хяагта хотын дурасхаалта газарнуудаар 11 мянга гаран хүн экскурсида ябаһан байха юм.

Түб хотынгоо һонирхолтой газарнуудаар, тойроод байһан хүдөө тосхонуудаар хонон үнжэн ябажа, амарха, гоё һайхан ой тайгаар аяншалха дуратайшуул энэ намарай сагташье ехэ олон байгаа. Һургуулинуудай һурагшад—эдир геологууд миин һуунагүй, ойро дүтынгөө уула халаар ябажа, ашагта малтамалнуудые бэдэрхэ походуудые эмхидхэнэ. Түрэл оронойнгоо гоё һайхан байгаалитай, хото, хүдөө нютагуудтай танилсажа, сэбэр агаараар сээжэ дүүрэн амилан, бэеынгээ тамир шадалые шангадхажа ябахада ямар һонин гээшэб!

Иимэ экскурсинуудта, аяншалгануудта, бүлэгөөрөө, нүхэдтэеэ, гэр бүлөөрөө, һурагшад—класс классаараа үдэр соо гү, али хэдэн хоногоор ябажа болоно.

Гансал зунай үедэ бэшэ, харин жэлэй алишье сагта экскурси, аяншалгада ябажа амархада угаа һонин, тон зугаатай, туһатайшье ха юм.

Р. СЕРЕБРЯКОВА.

ХИЛЫН Саанахаа

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

США-гай Компартиин мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС) США-гай Компарти хадаа Вьетнамда правительствын бэелүүлдэг политикые эрид шууд буруушаана, дайн байлдаае ба империалис ээрхэг түримхэй политикые болюулха зорилгоор үргэн дотолго хэхые уряална.

Вьетнамда амгалан байдал тогтоохын тулада хамагай түрүүндэ США-гай ээрхэг түримхэй ябуулга болюулха, американ бүхы сэрэгүүдые гаргаха арадай дэмжэлгэ хүлеэдэг коалиционно правительство Урда Вьетнамда байгуулха, США-гай ээрхэг түримхэй ябуулга хэхэ арга болгошо Тхеу-Ки гэгшын засагые һэлгэхэ хэрэгтэй гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Үргэн олон американ арад, тэрэ тоодо профсоюзуудай ниилээд олон гэшүүд Вьетнамдахи дайн байлдаа болюулха эрилтэ хэнэ гээд мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Италиинхид һанаагаа зобоно

РИМ. ТАСС-ай корреспондент Ю. Лопатин иигэжэ дамжуулна:

Италиин эрье шадар американ сэрэгэй «Корсар» гэжэ самолёдой гэмтэжэ унаһантай холбоотой юумэнүүд анханһаа хойшо угаа нюуса байһан аад, мүнөө бүри ехээр нюугдадаг болоо. Мэдээжэ болоһоной ёһоор, самолёдые бэдэрэлгэһээ НАТО-гой командованиие американецууд зайсуулаа. Мүнөө имагтал США-гай 6-дахи флодой хүсэнүүд тэрэниие бэдэрнэ. Американ командовани хадаа уласхоорондын ехэ шуугяа гаргажа шадахаар энэ хэрэгтэ гэршэнэрэй бии болохые хүсэнэгүй гээд итальян адаглагшад һаналжална.

«Корсар» самолёт дээрэ ядерна бомбонуудай ашаатай байжа магад тухай газетэнүүд бэшэһэн зангаараа.

Национальна комитедүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн

ПРАГА. ТАСС-ай корр. Р. Князев иигэжэ дамжуулна:

Коммунистнуудай — национальна комитедүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй ниитэ гүрэнэй зүблөөн эндэ боложо, тэрээндэ 1.200 гаран хүн хабаадаа.

КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Г. Гусак, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд, Чехословакиин Компартиин бусад хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь А. Индра элидхэл хэхэдээ, үнгэрһэн үе соо национальна комитедүүдэй хэһэн хүдэлмэриие шэнжэлээ, тэдэнэй үмэнэ табигдажа байһан шухалын шухала зорилгонууд тухай тогтоо.

Орон доторхи политическэ, экономическа ба культурна ажабайдалые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ национальна комитедүүдэй хабаадалсалга тухай үгэ хэлэһэн коммунистнууд мэдээсээ.

КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Г. Гусак зүблөөн дээрэ үгэ хэлээ. Национальна комитедүүдэй хүдэлмэри һайжаруулхые, депутадуудай үүсхэл эдэбхи дээшэлүүлхые тэрэ уряалаа.

ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд соо найруулагдаһан партиин марксистско-ленинскэ политикые хүсэдөөр дэмжэжэ байһанаа КПЧ-гэй ЦК-е найдуулһан резолюциие зүблөөндэ хабаадагшад баталан абаа.

ВЬЕТНАМ ТУШАА ПАРИЖДАХИ ЗҮБЛӨӨН

ПАРИЖ. ТАСС-ай корр. А. Красиков иигэжэ дамжуулна:

Вьетнам тушаа Париждахи дүрбэн талын зүблөөндэ хабаадагшадай 42-дохи пленарна заседаниин ноябриин 13-да болоходо, Вьетнамай Демократическа Республикын ба Урда Вьетнамай Республикын Саг зуурын резолюционно правительствын түлөөлэгшэд хадаа США-гай президент Р. Никсонэй ноябриин 3-да хэһэн мэдүүлгэдэ дэлгэрэнгы, үндэһэлэн баримталагдаһан харюу үгөө.

Энээнтэй дашарамдуулан, Саг зуурын революционно правительствын ноябриин 7-до тарааһан декларациие Урда Вьетнамай Республикын ВРП-гэй делегациие толгойлогшо Нгуен Тхи Бинь зүблөөндэ хабаадагшадта тайлбарилан хэлэжэ үгөө. «Ээрхэг түримхэй дайн байлдаае үргэлжэлүүлэн унжагайруулха, вьетнамайхидта эсэргүүгээр американ командовани доро ябажа, вьетнамайхидай дайлалдахыень баадхаха, США-гай дэмжэлгэтэйгээр Урда Вьетнамда шэнэ ёһоной колониалис политика бэелүүлхэ зорилготой Америкын Холбоото Штадуудай бэелүүлдэг харата муухай политикые харуулна» гээд Нгуен Тхи Бинь саашань хэлэһэн байна.

«Дайн байлдаае «вьетнамжуулха» түсэб табихадаа, Никсонэй захиргаан Урда Вьетнамай асуудалые хэлсээ хэхэ аргаар бэшэ, харин дай хэхэ аргаар шиидхэхые мүнөө оролдоно. Эгээл иимэһээ США-гай президент Никсонэй ноябриин 3-да хэлэһэн үгые, Вьетнам тушаа Париждахи зүблөөнэй һүүлшын пленарна заседани дээрэ американ делегадай хэлэһэн үгые шэнжэлээд байхадаа, хэдэн олон оронуудай үргэн олониитэ хадаа дай үргэлжэлүүлхын тулада Никсонэй захиргаан «хэлсээ хэхэһээ» арсана гэһэн тобшолоолнуудые хэнэ» гээд Нгуен Тхи Бинь онсолон тэмдэглээ.

Вьетнамай Демократическа Республикын правительствын ноябриин 6-да толилһон декларациин гол удхатай зүблөөндэ хабаадагшадые ДРВ-гэй делегациие толгойлогшо Суан Тхюи танилсуулаа.

«Вьетнамда Никсонэй захиргаанай бэелүүлдэг ээрхэг түримхэй политикада эсэргүүсэн американ арадай шууд сэхээр тэмсэхэ байһаниинь сохомтой» гээд Суан Тхюи хэлээ.

Хуби заяагаа вьетнам арадай өөһэдөө шиидхэхэ эрхэтэй байһанда үндэһэлдэг зүб зүйтэй дурадхалнуудые мүнөөнэй американ правительствын буруушаагаад, дайн байлдаае, Урда Вьетнамые эзэмдэлгые саашадань унжагайруулаа һаа, ээрхэг түримхэйшүүл шэнээр диилдэжэ орохо гээд Суан Тхюи түгэсхэлдөө онсолон тэмдэглээ.

Индира Гандида этигэл найдабари үзүүлэгдэбэ

ДЕЛИ. (ТАСС). Индиин национальна конгресс гэжэ партиин парламентска фракциин ударидагша, ороной премьер-министр Индира Гандида энэ фракци ноябриин 13-да этигэл найдабари үзүүлээ. ИНК гэжэ зонхилхы партиһаа парламентын 425 гэшүүнэй 330-ниинь парламентска фракциин заседани дээрэ Индира Гандиие дэмжэжэ дуугаа үгөө. Премьер-министрэй тала баригшадай хабаадалгагүйгөөр ноябриин 12-то болоһон саг үргэлжын комитедэй заседаниин тэрэниие партиһаа гаргаһан, шэнэ ударидагшые һунгаһыень парламентска фракцида дурадхаһан болобошье, Индира Гандида этигэл найдабари үзүүлэгдээ. Тиимэ болохолоороо, премьер-министр Индира Ганди парламентска фракциин ударидагша зандаа үлөө.

—•—

Индира Гандиие дэмжэһэн демонстраци

ДЕЛИ. (ТАСС). Премьер-министр Индира Гандиие дэмжэһэн олон мянган хүнэй хабаадалгатай демонстраци Индиин ниислэлдэ ноябриин 13-да болоо. ИНК дотор томо монополинуудай табималнуудтай тэмсэл хэхэдэнь, Индира Гандиие дэмжэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлхын тулада Индиин национальна конгресс гэжэ партиин парламентска фракциин заседаниин боложо байһан парламентын байшангай тэргэдэ городой хүн зон сугларaa. Делидэ, бусад городуудта Индира Гандиие дэмжэхын тулада боложо байһан манифестацинууд партиин жиирэй гэшүүд, үргэн олон арад зон Гандиие дэмжэнэ гэжэ элеэр харуулжа үгэнэ.

Шанга эрилтэ

ТОКИО. (ТАСС). «Япено-американ сэрэгэй договорые усадхаха эрилтэ хэнэбди». «Окинавые дары түргэнөөр, үгэ дуугүйгөөр, хүсэдөөр бусаахые баадханабди». «Японо-американ сэрэгэй-политическэ холбоо шангадхаха зорилготой политикые бидэнэр эсэргүүсэн буруушаанабди» гэһэн уряануудтайгаар бүхы орон дотор япон ажалшадай ехэ ябуулганууд ноябриин 13-да боложо, премьер-министр Э. Сатын Вашингтон орохоёо байһые буруушаагаа.

США-дахи БУРУУШААЛГЫН КАМПАНИ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Вьетнамдахи уршагта муухай дайн байлдаанда эсэргүү буруушаалга хэһэн гурбан үдэрэй олониитын манифестаци ноябриин 13-да Вашингтондо эхилээ. Дайнда эсэргүү хүдэлөөнэй түлөөлэгшэд оронoй бүхы нютагуудһаа США-гай ниислэлдэ ерэжэл байнхай.

Вьетнамдахи дайн байлдаанай үедэ алуулһан американецуудай дурасхаалда зорюулагдажа, «үхэлдэ эсэргүү жагсаал» энэ үдэр эхилээ.

Тиихэдэ засагаархид Вашингтон руу сэрэгүүдые асаржа, ниислэлдэхи оршон байдалые бүри шахардуу болгоно.

...ЛЭЙ IV СПАРТАКИАДА

... Россиин Федера...й IV спартакиада В. И. Ленинэй түрэ...й ойдо зорюулан ...ада үнгэргэхэ ту... РСФСР-эй Министр...байгша оной июлиин ...һэн. Энэ хэмжээ ...иго гэбэл иимэ: ...ида бэе махабад ... хүдэлмэри сааша..., физкультурэ болон ...уулые олоор ха...

...партакиада эмхитэй һайнаар үнгэргэхын тулада хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые абахыень Улаан-Үдэ городой гүйсэдкомые, аймагуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедүүдые республикын Министрнүүдэй Совет уялгалһан байна.

Тус спартакиадын финалай мүрысөөнүүдэй 1970 оной март һарада, мүн автономито республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудай хоорондохи мүрысөөнэй 1970 оной февраль һарада болохо байһан туладань, предприятинууд болон эмхи зургаануудай, колхозууд болон совхозуудай, һургулинууд болон профессионально-техническэ училищинуудай, тусхай дунда болон дээдэ һургуулинуудай физкультурын коллективүүдэй мүрысөөе үргэн далайсатайгаар ябуулха, 1970 оной февралиин 1 болотор спартакиадаар аймагуудай, городуудай, республикын мүрысөөнүүдые эсэслэн дүүргэхэ болоно.

Үбэлэй IV спартакиадада бэлдэхэ ба үнгэргэхэ зорилгоор эмхидхэлэй комитет байгуулагдаа. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. А. Сахьянов тэрэ комитедэй түрүүлэгшээр баталагдаа.

ОНСО ӨӨРЫН МАЯГ ШЭНЖЭТЭЙ

Бэшэр

Ангуушанай набтаршаг гэр соо ңуухан үбгэжөөлые адаглан хараха-да, энэ наһандаа «халуун шулуу» чилээд һайса долёоһон янзатай. Нюур шарайнь уршалаатаһаншье һаа, гэмгүй дорюун зандаа, галаар горобхилһон нюдэдынь юушьеб даа, холо уруу шэртэнэ хэбэртэй. Ханада үлгөөтэй байһан буу, хутага, дурам-бай, нэхы дэгэл гэхэ мэтые харахадаа бидэ балайшье гайханагүйбди. Юуб гэхэдэ, энэ бүгэдэ ёһотой ангууша-най хэрэглэжэ ябаһан зэр зэмсэг мүн.

Теэд энэ үбгэжөөлнай хэн гээшэб?

Элитэ эрдэмтэ В. А. Обручевой харгышан ябаһан Ахын суута ангуу-шан Мунконов гэжэ танинабди. Энэ үбгэжөөлэй түхэл шэнжые бодотоор харуулхын тула уран зураашан Юрий Алексеевич Чирков хэды дахин уул-заһан, хөөрэлдэһэн байха.

Уран зураашын хүсэл уданшьегүй бэелүүлэгдэжэ, тус зурагынь оло-нийтэ зондо халуунаар һайшаагдаба. Совет засагай 50 жэлэй ойдо зорюу-лагдажа Владивосток, мүн Москва хотодо үнгэргэгдэһэн зональна выс-тавкэнүүдтэ тэдэ зурагынь табигда-жа, олоной анхарал татаһан байна.

Онсо өөрын бэлигтэй, маяг шэн-жэтэй уран зураашантай болоһондоо баясаа бэлэйбди. Гэбэшье амжалта тиимэ бэлээр туйлагдаагүй, харин ёһотой уран зураашан болохын тула Юрий Алексеевич жаахан юумэнһээ эхилһэн, ехээр хүдэлһэн юм.

Юрий Алексеевич Чирков 1928 он-до Улаан-Үдэдэ түмэр замшанай бү-лэдэ түрөө һэн. Балшар багаһаа һү-бэлгэн ухаансар, оршон тойронниие онсо өөрын нюдөөр адаглан хаража, сэгнэлтэ үгэдэг, тобшолол хэдэг бай-һан гэхэ. Шаажан гү, али модон амһартануудай угалзануудые һай-хашаан хаража, тон тиимэрхүү зу-рагуудые буулгажархидаг бэлэй. Эдир «зураашын» байдаг гэртэ кол-хознигууд саг үргэлжэ буудаг һэн. Ушар тиимэһээ һонюуша хүбүүн үдэр бүри элдэбын хүнүүдтэй дай-ралдаха, таряашадай шэг шарайе адаглан шэртэхэ аргатай байһан. Гэрэйнгээ буланда борсойходожо, зарим хүнүүдэй нюур шарайе һэ-мээхэнээр зуражархидаг һэн. Бамба-гар һахалтай, һахалшьегүй гулдагар һумараан нюуртай хүнүүдэй дүрэ-нүүдые хүбүүн тиихэдэ зураһан бай-ха.

Нэгэтэ һургуулидань уран зурагай выставкэ эмхидхэгдэжэ, нэгэ хэды бүтээлнүүдэе выставкэдэ табиһан юм. Эрхим сэгнэлтэдэ хүртэһэн эдир зу-раашан тэрэ гэһэнһээ хойшо Улаан-Үдын пионернүүдэй байшангай дэр-гэдэхи уран зурагай кружогто ябал-сажа захалба.

1948 ондо Юрий Чирков дунда һургуули эрхим һайнаар дүүргээд, Москвагай барилгын институдай ар-хитектурын факультедтэ һуралсахаа оробо. Гэбэшье уран зураашан боло-хоб гэһэн хүсэлөө орхёогүй, гурба-дахи курсада һуража байтараа бо-лёод, Эрхүүгэй уран зурагай учили-щида һурахаа ороо һэн. Юрий Чир-ковой бэлиг талаан эгээл эндэ элир-жэ, үдэр хоногой ошохо тума булаг мэтэ бурьялан хүгжэбэ. Байгаалиин али нэгэ үзэгдэл зурахаа ойдо гара-хадаа Юрий заабол бултанһаа олон юумэ зуража, багшанараа болон үе-тэн нүхэдөө гайхуулагша бэлэй. Түмэр замшанаар хүдэлдэг эсэгэеэ һа-жаажа, ажалша бэрхэ байһаниинь мүнөөшье орхигдоогүй.

БУРЯАД ҮБГЭН.
Ю. ЧИРКОВОЙ зурагуудһаа.

Буряад арадай ёһо заншал һайса мэдэхэ байһан тула «Хүдөө нютаг-та» гэһэн зурагаар дипломоо хам-гаалжа, эрхим һайн сэгнэлтэдэ хүр-төө һэн. Училищи дүүргэхэтэйгээ хамта Буряад нютагаа бусажа, элдэб жанрай зурагуудые зуража туршаба. «Үбэлэй һүүлшын үдэр», «Бакенууд», «Сэлэнгэ» гэһэн зурагуудынь өөрын маяг шэнжэтэй.

1959 ондо Москвада болоһон Бу-ряадай искусство ба литературын хоёрдохи декадада хабаадалсажа, «Бабушкин түмэр замшадай дунда», «Шэлэй заводто», «Хүгжэмшэдэй бү-лэ» гэһэн бүтээлнүүдынь халуунаар һайшаагдаба. Тиихэдэ залуу зураа-шан революционно тематикые түрүү-шынхеэ шиидхэхые эрмэлзэнэ. Ажал-ша зоной дунда тон шухала юумэн тухай хөөрэжэ байһан ёһотой лени-нецүүдые харуулхые уран зурааша эрмэлзэнэ. Октябриин революциин халуун амисхаалые уридшалан то-дорхойлһон «Бабушкин түмэр зам-шадай дунда» гэһэн зурагынь мү-нөө Ц. С. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музейдэ байдаг.

Ю. А. Чирков республика дотороо саг үргэлжэ ябажа, үзэсхэлэнтэ гоё байгаалиин али нэгэ үзэгдэлые буул-ган зурахаһаа гадуур ажалша бэрхэ хүнүүдтэй уулзажа, тэдэнэй түхэл шэнжэ танихые оролдоно. Тиигэжэ 1964-65 онуудта Ю. Чирков «Хони-шон-заочник», «Уншалгын гэр соо» гэһэн зурагуудые зуража, олонхидые һонирхуулба. Сэдьхэлэй гүйсые тон тодоор харуулжа шадаа бэлэй. Энэ зурагынь 1964 ондо Хабаровск хото-до болоһон зональна выставкэдэ та-бигдажа, эрхим һайн сэгнэлтэдэ хүр-төө һэн.

Совет засагай 50 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдажа Владивосток хо-тодо үнгэргэгдэһэн зональна выстав-кэдэ «Ангуушанай дүрэ» гэһэн зураг табигдажа, энэнь уран зураашада һураг суу, амжалта асарһан байна. Мүн лэ энэ зураһаа бидэ хөөрөөгөө эхилээ һэмди. Харин граждан дай-най партизан ябаһан Шарлай Аю-шеевэй дүрые бүришье һонирхолтой-гоор зураа. Хүнэй урдаһаа сэхэ шэр-тэһэн Улаан партизанай харасань сэдьхэл зүрхэ эзэлүүдгүй дулаасуул-на. Эдэ зурагуудынь уран зураашын творческо замда шэнэ хуудаһа һэ-хэжэ үгөө.

Мүн Ю. А. Чирков республика дотороо нилээд алдаршаһан хүнүү-дэй дүрэнүүдые зураха түсэбтэй. Тиимэһээ хүдөө нютагуудаар саг үр-гэлжэ ябана, ажал хэрэгтэйнь дү-төөр танилсана. В. И. Ленинэй түрэ-һөөр 100 жэлэй алдарта ойдо зо-рюулжа, һиилүүршэн Сосор Санжие-вай дүрые зуража дүүргэхээ байна. Зэр зэмсэгээ бариһан һиилүүршэнэй хараса ямар анхаралтай гээшэб. Га-райнь хүдэлсэ бүхэн тон нарин тү-хэлэй юумэ урлажа һууһынь эли бодо гэршэлнэ. Үльгэршэн Пёохон Петровой һанал бодолые уран зу-рааша ямар бэрхээр тайлбарилан харуулаа гээшэб. Соромшье гэжэ һа-жаха сүлөөгүйгөөр «Абай Гэсэр» ту-хай уянгалан хөөрөө һэм шуу. Мэ-дээжэ үльгэршэнэй түхэл шэнжые бодотоор харуулхаһаа гадна, имаг-тал буряад арадай аман зохёолой дээжые дамжуулжа үгэһэн һонор сээжэтэнэй, гүнзэгы ухаатанай нэгэн байһан гэжэ ойлгуулна. Буряадай мэргэшүүлэй нэгэн, сурхарбаан бо-лон зональна мүрысөөн бүхэндэ ни-лээд алдаршаһан номошо Батожаб Цыренович Бальчинов зэрэлгээтэ та-лын дунда зогсонхой, сагаалса тээшэ годлиёо эрид сэхэ шэглүүлнэ. Суута мэргэнэй шэг шарайе адаглан хара-хада, бултанһаа мэргээр харбаха, ёһотой спортсменэй нэрэ хүндые уна-гаахагүй гэһэн зорилготой.

Уран зураашын ажал хүдэлмэри, хараа түсэб тухай бухыдэнь хэлэхын аргагүй. Тиигэбэшье тэрэнэй хараа түсэб заатагүй бэелүүлэгдэхэ, хүнүү-дэй хужарлан харама зурагуудые тэрэ зурахал байха.

С. МУНГАЛОВА,
искусствовед.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:
□ Уран зурааша Ю. Чирковой зурагууд тухай.
○ *Гунга Чимитовэй ёгто шүлэгүүд.*
□ Ф. Цыденжаповай онтохон.
□ Е. А. Голубевой шэнэ ном тухай.

Алексей БАДАЕВ

НАЙМАН МҮРТЭЙ ШҮЛЭГҮҮД

1.

Баран дулаанда дуратай: хүн, ан гүрөөл, ургамал.
Бажуунал тэдэнние хэсүүгээр үбэлэй хурса
һабар.

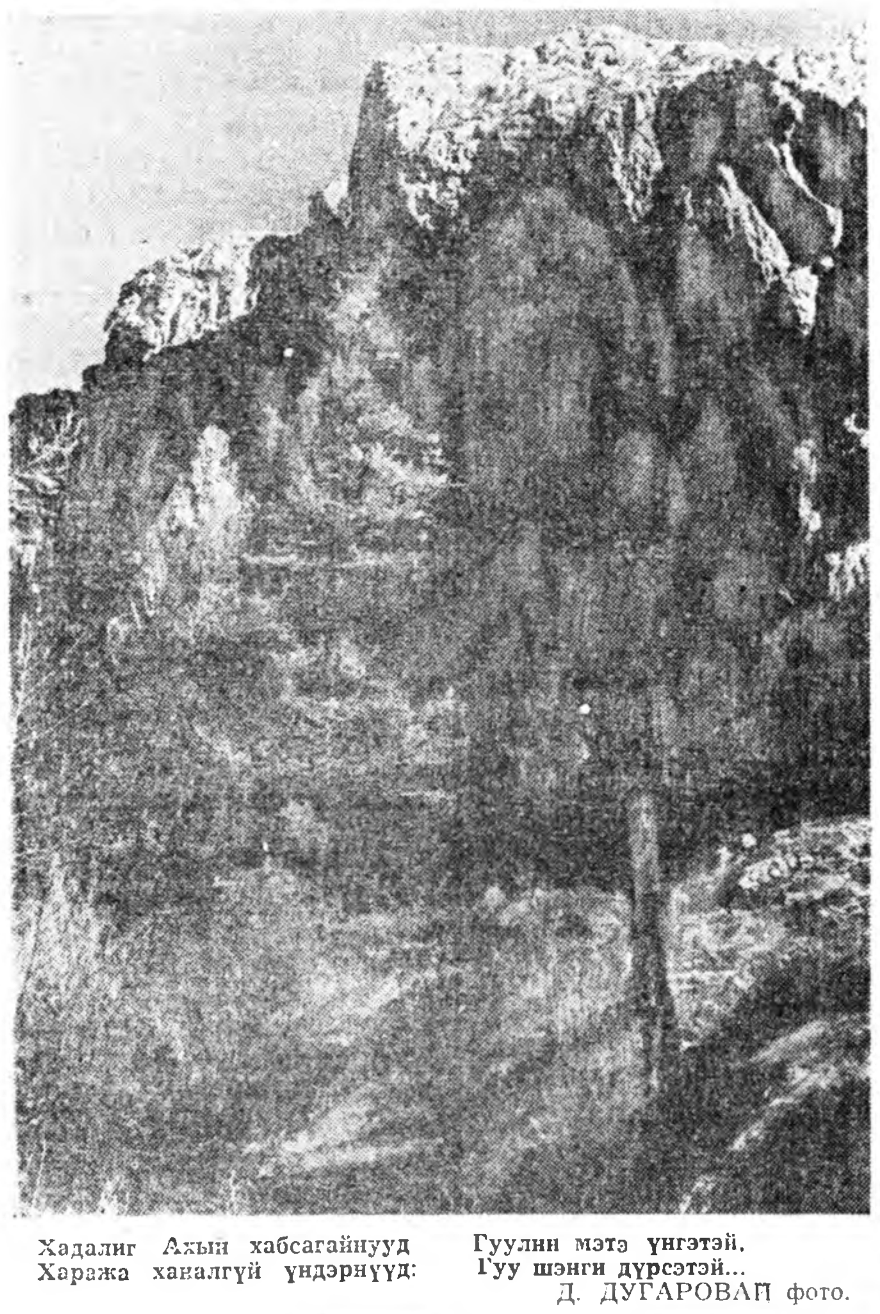
Харин тиимэһээл эшээндээ хара баабгай
жарганал.
Халуун орондоо шубууд бусанал орой намар.

Байгаали сэсэн—ухаагүй амитадта һаналаа табяа.
Баранһаа хүн лэ гансаараан байбал хүндэгүйхэн.
Бодомжолхо ухаа үгөөд, тэрээндэ ингэжэ захяа:
«Бодото байдалдаа өөр тухайгаа өөрөө бодо,
хүн!»

2.

Зарим хүнүүдэй моринёо үлүүсэ гоёодогынь
мэдээжэ—
Заһамал тохом, мүнгэн эмээл, гоё хазаар бэлдэнэ.
Теэд гоёолтоһоо морин хурдан болодоггүй гэжэ
Тэдэ ойлгоногүй—мориндо һаад тойбо лэ хэнэ.

Зарим поэдүүдэй шүлэгөө үлүүсэ гоёодогынь
мэдээжэ —
Зэргэсүүлгэ, эпитет, метафора гэхэ мэтээр
даражархина.
Тэрэ ашаан дороһоо бодол олохонь хүшэр гэжэ
Тэдэ ойлгоногүй—шүлэгтэ һаад тойбо лэ хэнэ.

Хадалиг Ахын хабсагайнууд
Хаража ханалгүй үндэрнүүд:
Гуулин мэтэ үнгэтэй,
Гуу шэнги дүрсэтэй...
Д. ДУГАРОВАЙ фото.

ОНТОХОН

ХАРААСГАЙ ЯАГААД ХҮНТЭЙ НҮХЭСӨӨБ?

Урдын урда сагта, эртын энхэ сагта нэгэ баян гүрэн түрые эзэл-жэ, ажаһуудаг һэн ха. Тэрэ хаанай хүбүүн үгытэй айлай һара наран шэнги һаруул һайхан басагаар һам-га хэжэ, зургаан хоногой зугаа, найман хоногой найр хэжэ дүүр-гээгүй байтарнь залуу бэри эхэ эсэ-гээ, үетэн нүхэдөө, түрэл нютагаа шаналан, хаанай ордон соо гуниг-лан, уйдхар гашуудалда эзэлэгдэ-шоод һуудаг болобо. Тиихэдэнь сэ-сэг ногоогоор, ургаса таряагаар надхан байдаг газар дэлхэй сэбдэг хүйтэн боложо, бүхы юумэнүүд са-һа мүльһэндэ хушагдажа захалба ха.

Үнэр баян байдалтай байһан тэ-рэ хаан түрэһэн хамаг албата зон-тоёо үдэрһөө үдэртэ үгыржэ, ядуу тулюур байдалтай болошоо һэн гэхэ. Гайхаһан хаан гүрэн түрэ соохи сэсэн мэргэшүүлээ суглуул-жа, ямар ушарһаа огторгойн улаан харанай гэнтэ зангаа хубилһые то-дорхойлжо оробо. Теэд тэрээн ту-хай зүбөөр тодорхойлон хэлэхэ нэ-гэншье сэсэн мэргэн байбагүй. Эгээл һүүлдэ үгэ абаһан үбсүү тулама сагаан һахалтай үбгэн:

— Наранда өөргэнь лэ хандаха болообди. Наранда ошожо өөрһөөнь һураа һаамнай, ушар шалтагаанаа хэлэхэл,—гэһэн һанамжа дурдаба ха. Зон барандаа тэрэнэй үгэ зүб-шөөжэ, наранда хүрэжэ шадаха хүн олдохо гээшэ гү гэлсэбэд. Тиихэ-дэнь үбсүү тулама сагаан һахалтай үбгэн хэлэбэ:

— Эндэһээ гушан голой, гушан уулын саана хүбшэ тайгын энгэртэ һуудаг Тэхэ баянайда нюдэндөө гэлтайхан, шэгшыдээ шэдитэйхэн барлаг хүбүүн бии агша. Тэрэл хү-бүүн наранда хүрэжэ шадаха аа гү гэжэ һананаб.

Хаан үбсүү тулама сагаан һа-халтай үбгэнэй үгөөр Тэхэ баянай барлаг хүбүүе дуудуулжа асараад:

— Хэрбээ наранда ошожо, ми-нии гуйлта хүргэжэ ерээ һааш, шамда ганса басагаа хадамнажа, хахад гүрэн түрэеэ үгэхэб,—гэбэ.

Барлаг хүбүүн аянда мордобо. Замдаа ябатарнь нэгэ һохор хүн дайралдажа.

— Хайшаа зорижо ябаһан хүм-шни?—гэжэ һонирхобо. Тэрэнэй зо-риһон замаа хөөрэхэдэнь:

— Би урдандаа баян хүн һэм. Теэд гэнтэл үгыржэ, һохор боло-шоод байнаб. Хэды час нигэжэ зо-бохо хүн гээшэбиб? Наранһаа нам тухай һураарайл даа,—гэбэ тэрэнь.

Барлаг хүбүүнэй саашалжа яба-хада харгы дээрэнь саһа мүльһэн-дэ хүршэһэн хүбшын хара баабгай хэбтэбэ ха.

— Хүнэй хүбүүн, хайшаа оша-хошниб?—гэжэ тэрэ асууба.

Барлаг хүбүүн баабгайда ушар хэрэгээ хөөрэжэ үгэһэн гэхэ. Тиихэ-дэнь баабгай хэлэбэ:

— Эшээндээ хүрэнгүй нигэжэ саһа мүльһэндэ хушагдаһаар гур-бан жэл болохомни. Удаан эндээ хэбтэхэ гүб? Нам тухай наранда дуулгаарай!

Барлаг хүбүүнэй замаа үргэлжэ-лүүлхэдэнь, хохюур модоной орой-до һууһан шара шубуун уйлажа байба ха.

— Юундэ уйлаабши? Наранда ошожо ябанаб. Юумэ захиха гүш? —гэбэ барлаг хүбүүн.

— Гэгээн сагаан үдэр байхада харанхыда хорожо һуугаад, харан-хы һүни болохолоор хоолоо бэдэр-жэ ябахада хүндэл байна даа. Үдэр тала дайдаар нисдэн ябаха шадал-тай болохо гээшэ гүб? Наранһаа һураарайт,—гэжэ шара шубуун тэ-рээндэ захиба...

Барлаг хүбүүнэй нигэжэ олоной зоболон үзэн, аян замаа ахижа ябахада, харгы дээрэнь далияа шархатаһан алтан үбсүүтэй ха-раасгай хэбтэбэ ха. Барлаг хүбүүн тэрэнние альган дээрээ табижа, шэдитэйхэн шэгшыгээрээ эльбэжэ, домтойхон долёобороороо домнобо. Тиигээд барлаг хүбүүнэй зориһон замаа хөөрэхэдэнь:

— Би шамай наранда хүргэжэ ерэһүү. Ши бишыхан амитан бо-лоржо, нюрган дээрэм һуулши,—гэ-бэ.

Барлаг хүбүүн шэгшыгээ шэ-ди гаргажа, зүгы болоржо хуби-лаад, хараасгайн нюрган дээрэ һуушалай. Уданшьегүй наранда хү-рэжэ, ушараа хэлэбэд.

Тиихэдэнь алтан наран ингэжэ харюусаба.

— Би урдандаа дуратай баса-гаяа харахаа яаража, эртэ замдаа гарадаг һэм. Теэд инаг һайхан ба-сагамни хаантанай бэри болоһоор уһа голойнгоо эрьедэ харагдахаа болижо, иргуу һайхан дуунииньшье зэдэлхэсэ болишоо. Тиихэдэнь бишье яарахаяа болижо, орой га-радаг, эртэ хоргодошодог болон-хойб!

Барлаг хүбүүн хүнүүдэй, ан-гуудай захяануудые наранда дуул-гажа, барандань харюу абаад, ал-тан хараасгайнгаа нюрган дээрэ һуужа, газар тээшээ бусаба. Ябажа ябатарнь үмхи хухюур модоной оройдо һууһан шара шубууниинь уйлажал байба.

— Ши хүн зониие, ан амита-дые ходол муушалжа, доромжолжо байдаг байгаа хаш. Тиимэһээл үдэр байхада тэдэнэй урдаһаа ха-рахаа айн эшэжэ, модо шулуунай хүнды хүмэг соо хорожо һуунаш. Нигэжэ хэтэ мүнхэдөө айн эшэжэ ябахаш гэжэ наран хэлээ,—гээд барлаг хүбүүн саашалшаба. Үнөө-хи һохор хүндэ ерэбэ.

— Та баян тарган байхадаа хэ-дэн барлагуудаа хэһээжэ, хара нүхэнэй оёорто хаяжархиһан бай-нат. Тэдэнние сүлөөдэ табижа, тэдэнэй хүлһөөр олдоһон алта мүнгөө хубаажа үгэбэл, газар дэл-хэйе хараха нюдэтэй болохот гэ-жэ наран хэлээ,—гэбэ.

Барлаг хүбүүн тэндэһээ сэхэ хаандаа ерэжэ, алтан наранай хэ-лэһэн үгэ дамжуулба.

Хаан тэрэнэй үгэ дууламсаа-раа бэрингээ түрэһэн нютагта үзэлэй һайхан ордон барюулжа, хүбүүн бэри хоёроо нүүлгэбэ.

Хаан хүбүүнэй һамган болоһон һара наран шэнги һаруул һайхан үгытэй басаган урдынхидаал адли уһа голойнгоо эрьеэр сэнгэжэ, уянгата зөөлэхэн аялга дуугаа зэ-дэлүүлдэг болобо ха.

Тиихэдэнь алтан наран һаруул һайхан үгытэй басагые харахаа яаран эрьен гаража, урдынхидаал адли газар дэлхэйе хурсаар ша-ража захалба. Һаруул һайхан үгы-тэй басаганай уянгата зөөлэхэн аялга дуу шагнажа, хахасажа ядаһаар үни удаан гэрэлтэдэг болобо.

Газар дэлхэйе хушаһан саһа мүльһэн хайлажа, тала дайда сэ-сэг ногоогоор, ургаса таряагаар надхажа захалба.

Дахинаа үнэр баян байдалтай боложо эхилхэдээ наранда ошожо ерэһэн барлаг хүбүүндэ хаан ган-са басагаа хадамнажа, хахад гү-рэн түрэеэ үгэбэ. Барлаг хүбүүн тэрэнние наранда абаашаһан ал-тан үбсүүтэ хараасгайгаа ордон соогоо оруулба.

Тэрэ гэһээр алтан хараасгай хүнүүдэй гэртэ уурхай байраа түхеэрдэг болоһон юм гэдэг.

Ф. ЦЫДЕНЖАПОВ.

Гунга ЧИМИТ...

ХООҺОН ХАШХАРА...

(ЁГТО ШҮЛЭГ)

Хүнние—ямар хүн бэ гэжэ
Хүрэһөөр мэдэжэ абахань
бэрхэтэй.
Хэлэһэн үгынь шагнаха бэшэ,
Хэһэн ажалынь хараха хэрэгтэй.
Энээнэй удха үнихэнэй
шэбшээд,
Эндэ битнай заримантай жэшээб.
Хамаатай хүнүүд уншуужаг даа
гээд,
Хадхуу ёгто шүлэгөө бэшээб.
Хүдөө алиш нютагта
Хүдэлмэри дутамаггүй:
Адууһа мал үсхэхэ,
Арбай таряа ургуулха...
Энэ ехэ ажалые
Эгээлэй хүн зон хэнэ лэ.
Хамһыт, туһалыт гэжэ
Хаанаш, хэндэш хэлэнэгүй.
Уялга, үүргэ, зорилгоо
Урдаа тодоор табинхай —
Шууяа дүүеэгүйхэноөр
Шуран бэрхээр хэн гэһээш...
Түргэдүүлхэ, намнахаа
Түлөөлэгшэд ерэхэл даа.
Тосхон соогуур намжараар
Томо юумэд ябахал даа.
Юу хэдэг яадагынь
Юрэдөө үнинэй эли лэ:
Ябуулдагхан ажалынь —
Яһагүйхэн хэлэн лэ.

«Нүхэд!»—гэхэ ...
Нүгөөдэнь: «Хү...

Заабари, уряал ша...
Захагүй үгэ эхил...
«Хүсэл, һаналаа ...
Хүсэ, шадалаа ...
Абаһан уялгаяа ...
Амжалта туйлая!»...
Амаргүйгөөр ур...
Ажалаа тиин хиз...
Харин яагшааб ...
Харан гэһээш, т...
Өөһэдөө
Өөдөө
Хараад, гэдэһээ ...
Хашалгүйхэн хэб...
Зүблөө суглаа за...
Зүбшэл, һургаал ...
Мэти улаан хэлэ...
Мэргэжэһэн ажал...
Хэды ехэ сагым...
Хэрэггүйдэ һам...
Ямар һайхан на...
Яршаг хэлээр а...
Айхабтараар хаш...
Агаар залгяад яб...
Мяха, тоһо табюу...
Маймараад юрэ ...
Һаахар хооһон х...
Һаалта хэдэг хаш...

Сагаан бүрилтэтэй һэеы гэр
Сагаан шулуун хотын дундахана
Үрхөөрөө огторгой шэртэн һуунал,
Үнгэрһэн сагуудай соло дуудахадан.
Молор талын угсаата хүүгэд
(Монголшууд гэжэ тухайлна гүт даа?)
Гэрэл зурагаа абхуулаа юм хаш,
Гэрэй урда зэргэлжэ һуухадаад.
Хожомоо эдэнэр хэд болохоб?
Хонишод гү, али суута нүүрһэшэд?
Хамаг нюуса тааха эрдэмтэд?
Харин хэншье нэрлэхэгүй нүүдэлшэд...

Ц.-Д. ХАМА...

УЯНГАТА МҮРНҮҮД

Зэдэлиэ һүниин огсом дуулимда
Зэд хонхын хонгёохон абяан.
Шалаһан хүндэл, һарашье һаа
тэнгэридэ,
Шагнаархашоод, шаргал улаан.
Һуунаб хорой дээрээ абяагүй,
Һаналии ниидэсгээнэ холуур.
Һанажархибаб үлгын хонхоо
ухаангүй,
Һамаардагаа үглөөгүүр.
Бүлжэгэнүүрхэн хүгжэмынь
шагнан,
Бүүбэйлүүлһэндэл болоолби даа.
Унтангүйгөөр һахижа хонодог
һараяа.

Урнхан эхэеэшье һа...

* * *

Хагасаха гээшые мэ...
Хамта жарган һуугаа...
Наһанайм нүхэр, ама...
Наартай амгалан бай...
Сэсэгээр надхаһан Ш...
Сэдьхэлһээ хүнүүдэ...
Ажалхан хүдэлмэри...
Амжан ябабал гоёл д...
Холборхой энээхэн ю...
Хубилан эмдэрдэг сагу...
Үршөөлхэн хайрыень ...
Үелжэл һуугаа һаа б...

Номой таг

«БААТАРНУУД ХАЖУУДАМНАЙ ЯБАНА»

Баримтата тууҗа буряад совет литературада һүүлэй үедэл мэдээжэ боложо байһан жанр юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ яһала олон тиимэ зо-хёолнуудай номууд Буряадай номой хэблэлээр барлагдажа гараа. Калан-даришвили, Ербанов, Борсоев болон бусад арадта мэдээжэ алдар солотой болоһон, дайшалхы, революционно ба ажалай баян намтартай хүнүүд тухай номуудтай уншагшад танилса-һан байна.

Журналист Е. А. Голубевой «Баа-тарнууд хажуудамнай ябана» гэһэн ном мүн лэ хүмүүжүүлхы ехэ үүргэ дүүргэхэ шадалтай гэжэ һанагдана. Энэ номой геройнуудтай танилсаад байхадаа, мүнөөнэй залуушуул аха-нар, эсэгэнэрэйнгээ баатар габьяануу-дай тэршэ болоһон шэнгеэр бэеэ мэ-дэрхэнь дамжаггүй.

Е. А. Голубев тус номоо олон жэл соо нарин нягтаар хүдэлжэ, ар-хивуудай материалнуудые онгилжо, нютаг хизаарнуудаар ябажа, хүн зонтой уулзаһанай һүүлээр хүсэл-дэнь хүргэһэн байна. Совет засагай түлөө, граждан дайнай үедэ, дайнай үеын жэлнүүдтэ, мүнөөшье сагта хүн зондо мэдээжэ болоһон хүнүүд тухай бэшэхэдээ габьяатайнь холбоо-той һонин ушаралта ябадалнуудые, үйлэ хэрэгүүдые харуулна. Буряад нютагта һуудаг гансахан манай яһа-тан бэшэ, мүн элдэб олон яһанай хүнүүд—жэшээнь венгер Арпад Хорват, ород Анфиса Александрова, еврей Иосиф Манэй болон бусад тус номой геройнууд.

Хорёод онуудай үеын геройнуудай нэгэн болохо Хойто-Байгалай түрүү-шын коммунист, хүдөөгэй багша Ан-фиса Павловна Александрова, Бар-гажанай Шэбэртэ нютагай түрүү комсомолец Бадма Арсаланов тухай энэ ном соо түрүүшынхиеэ дэлгэ-рэнгыгээр уншаабди. Жэшээнь, Ан-фиса Павловна 1921 ондо бандидууд-та алуулһан байна, Нижне-Ангар-скын үйлсэнүүдэй нэгэн тэрэнэй нэ-рэ абанхай. Харин Бадма Арсаланов оройдоол 27 наһа хүрэһэншье һаа зарим зоной бүхы наһан соогоо үзэ-хэ юумые үзэһэн гэхэдэ алдуу боло-хогүй. Энэмнай Эрхүүгэй советскэ партийна һургуули дүүргэһэн эгээл түрүүшын буряад болоно. Нютагтаа түрүүшын колхоз байгуулалсаһан, Совет засагай эхим агитаторнуудай нэгэн, бэлиг шадабари түгэлдэр хү-бүүе нюдарган баяшуул углуугай саанаһаа алаһан.

Бадма Арсаланов, Елена Волкова, Цыремпил Ранжуров, Павел Балтахинов болон тэдэнэй үеын шэн зоригто хүбүүд, басагадай габьяа тухай, тон үнэн баримтануу-лые уншахада баһашье һонин даа. Жэшээнь, Буряадай түрүүшын ком-сомолшуудай нэгэн, десантнигуудай отрядай командир, полковник И. Г. Старчек тухай хэн һайн мэдэхэб? Энэмнай Хяагта хотын хүбүүн бай-гаа бшуу. Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Алексей Ма-ресьевэй баатаршалга дабтаһан. Москва тээшэ добтолжо ороһон дай-садые 28 панфиловецуудтал ад-ляар тогтооһон намтартай. Июниин 21-дэ шэнэ парашют туршажа, тэрэ түргэн самолёдһоо мянгадахи һурэл-гээ (совет парашютистнуудай дунда эгээл түрүүн мянгые дабаа) хэхэдээ хүлөө гэмтэһэн байна; һүүлээрнь, дайнай үедэ хоёр хүлөө шархатаба-шье, дахяад тулалдаанда ороһон, баатаршалгануудайнгаа түлөө Ленинэй ордендо хүртэһэн, мүнөө Моск-ва шадар һуудаг.

Хори гаран жэлэй туршада Гүрэ-нэй оборонын министерствын архи-вууд сооһоо Гарма Григорьевич Бал-тыревые гүрэнэй дээдын шагналда зууршалһан документнүүд олдоо. Олон жэлдэ нүхэр Балтыревые бэдэрэлгэ хэгдэжэ байгаа. Энэ хэрэ-гые журналист Е. А. Голубев өөрынгөө бэдэрэлгээр түргэдхэжэ үгэ-бэ. 300 гаран фашистнуудые хороо-һон мэргэн буудагша нүхэр Балты-рев мүнөө амиды мэндэ ябана.

Тус номтой танилсаад байхадаа со-вет хүнүүд гээшэ Эхэ оронойнгоо, арадайнгаа түлөө шэн габьяата үйлэ хэрэг, гайхамшаг баатаршалга хэ-хэдээ тусгаар юумэ хэнэб гэжэ оройдоо һанадаггүй, уйлгаяа лэ дүүргэнэб гэжэ һанадаг ехэ юрын хүнүүд байна. Е. А. Голубевой геройнууд эгээл тиимэ хүнүүд.

В. НИМБУЕВ.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

13 часһаа 19 час 30 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 13 часһаа холо, ойрын һонин. 13 час 15 минутаһаа һурагшадта зорюулһан дамжуулга. 13 час 45 минутаһаа «Владыки без масок» гэһэн дамжуулга. 14 час 15 минутаһаа «Телевизионный театр миниатюр». 15 час 15 минутаһаа шэнэ һонин. 16 часһаа концерт. 18 часһаа «Арадай телевизионно университет».

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 19 час 30 минутаһаа «Неделя» гэһэн информационно программа. 20 час 30 минутаһаа Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойдо зорюулагдаһан «1917 март—апрель» гэһэн киноочерк. 21 часһаа 23 час 40 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 21 часһаа холо, ойрын һонин. 21 час 15 минутаһаа «Эфиртэ залуу наһан» гэһэн дамжуулга. 22 час 15 минутаһаа «РСФСР-эй габьяата артист Олег Табаковой творческо портрет».

„ПРАВДА БУР... МҮНӨӨДЭР... НОМ...

Нэгэдэхи хуудаһан... нуудые шэлэн олохо ... гэһэн түрүү бэшэг. «... дэр шагналда хүрт... гэһэн гаршаг доро н... мэдээсэлнүүд. ТАСС-ай ... мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһан... эй Улаан-Үдын горко... тарь В. Леоновой ст... бүридхэл—экономикы... һэн БурАССР-эй ху... министерствын финан... гай начальник С. ... статья.

Гурбадахи хуудаһан... даковагай «Разлом» г... тай статья. Хилы... ТАСС-ай мэдээсэлнүү...

Дүрбэдэхи хуудаһан... ботний огонек».

Редактор
Ц. Ц. ЦИ...

Манай адрес, телефону...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—... приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. ре... 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышле... строительства—61-35, советского строительства и быта... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, ... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.